

LIMBURG

RAPPORT

Hoe ondernemersvriendelijk zijn de Limburgse gemeenten?

9 AUGUSTUS 2018

Dit rapport is gebaseerd op de resultaten van een bevraging door VKW Limburg en UNIZO Limburg uitgevoerd tussen 19 en 28 juni 2018.

Conclusies

- ✓ **Het gemeentelijk beleid ten aanzien van bedrijven** ging er in de **voorbije 6 jaar op vooruit**
 - Het **algemeen beleid** wordt door de Limburgse bedrijven beoordeeld met een **6,6 op 10**. In 2012 was dit nog 6,0. Het **economisch beleid verbeterde** de voorbije zes jaar **minder uitgesproken**: van 5,8 naar **6,2**.
 - Geen uitmuntende cijfers, maar de Limburgse gemeenten doen het daarmee wel duidelijk **beter dan het federale (5,48) en Vlaamse beleid (5,76)**.
 - **Bedrijfsleiders die zelf buiten Limburg wonen** zijn opmerkelijk **lovender** dan ondernemers die zelf in de gemeente waar hun bedrijf is gevestigd wonen. **Grotere bedrijven** beoordelen het gemeentelijk beleid **positiever** dan kleinere bedrijven.
 - Het gemeentelijk beleid ging er in deze legislatuur vooral in het **Maasland sterk op vooruit**. **Dilsen-Stokkem en Bilzen krijgen de meeste waardering** voor hun beleid. Daarnaast gingen **Alken en Meeuwen-Gruitrode het meest vooruit**.
- ✓ Het **minst ondernemersvriendelijk** vinden bedrijven hun gemeente **op vlak van belastingen** (5,82 op 10), het **meest op vlak van ruimte om te ondernemen** (6,03 op 10).
- ✓ Voor **mobiliteit en bereikbaarheid** ligt de **ondernemersvriendelijkheid** (globaal 6,00) niet verwonderlijk **veel lager in de buurt van de gekende Limburgse knelpunt dossiers**: Noord-Zuid (Hamont-Achel, Lommel, Houthalen-Helchteren,...), verbinding met de E40 (Sint-Truiden), Tongeren (omleiding),... Maar ook de **toenemende congestie rond Hasselt** komt hieruit naar voren.
- ✓ **Heel opmerkelijk**: op Genk na, scoren de **5 grootste Limburgse gemeenten** (Hasselt, Beringen, Sint-Truiden en Maasmechelen) **uitgesproken lager** als het gaat om **dienstverlening aan bedrijven**.
- ✓ **Verschuivingen in de top 3 van actiepunten voor de gemeenten volgens de ondernemers**:
 - **Mobiliteit en bereikbaarheid** stijgt met stip tot **dé prioriteit bij uitstek**. **61%** zet dit in zijn top 3 t.o.v. 48% in 2012. Gemeenten **investeren te weinig in infrastructuur** (dixit 42% van de bedrijven) en de **communicatie bij wegenwerken** worden er **niet beter** op (onvoldoende zegt 38%). **Minder dan 2 op 3** bedrijven is **vlot bereikbaar voor bezoekers en leveranciers** (voldoende bewegwijzering).
 - **Lagere lokale belastingen** **blijven op 2**. Meer dan de helft van de bedrijven vindt dat de geleverde gemeentelijke **dienstverlening niét in verhouding staat tot de betaalde belasting**.
 - Nieuw op 3: Limburgse bedrijven willen **meer betrokkenheid bij het gemeentelijk beleid**. Slechts 1 op 3 is hierover vandaag tevreden.
 - **Ruimte om te ondernemen**, in 2012 nog op plaats 1, werd als lokale beleidsprioriteit **iets minder urgent** (toch nog 37% in top 3). In zijn geheel **steeg het actief aanbod** aan bedrijventerreinen de voorbije zes jaar, maar de **spreiding** daarvan over Limburg **blijft erg problematisch**.

- ✓ **Limburgse bedrijven willen immers in de eigen gemeente kunnen groeien.**
 - Voor slechts **1 op 5** bedrijven is het een **optie om, wanneer uitbreiding zich opdringt, verder dan een aangrenzende gemeente** te verhuizen.
 - **Zuid-Limburg kent de meest honkvaste bedrijven. Productiebedrijven, groothandel en grote bedrijven** zijn het meest verhuisbereid.
 - **UNIZO Limburg en VKW Limburg vragen iedere gemeente werk te maken van een voldoende voorraad aan lokaal bedrijventerrein in de eigen gemeente.**

- ✓ **De dienstverlening aan bedrijven door de Limburgse gemeenten ging er de voorbije legislatuur niet op vooruit.** Het globale **waarderingscijfer** ('goed' tot 'zeer goed') ligt met **60%** zelfs 2% **lager** dan in 2012.
 - De **technische dienst** (waarderingscijfer 69%) en de **milieudienst** (67%) van de gemeente gingen erop vooruit en worden het **best beoordeeld** door de Limburgse bedrijven. Respectievelijk **Tessenderlo** (100%) en **Lommel** (93%) scoren hier het hoogst.
 - De **dienst lokale economie**, nochtans de schakel tussen beleid en bedrijven, scoort slechts een **matige waardering** van 59%. **Lanaken, Tessenderlo, Dilsen-Stokkem, Kinrooi en Diepenbeek** halen hier meer dan 80%.
 - De **dienst ruimtelijke ordening** ging er **verder op achteruit** (53%). Koploper is opnieuw **Tessenderlo** (86%).
 - **Sterke daling** van 62% naar 52% en **minst gunstige beoordeling** voor de **dienst mobiliteit**. **Bilzen** spant hier de kroon (86%).
 - **Globaal gezien biedt Tessenderlo de beste dienstverlening aan bedrijven** (89% gemiddeld).

- ✓ **Nog altijd de helft van de bedrijven (47%) kent het gemeentelijk aanspreekpunt voor bedrijven niet. Slechts 28% deed er al beroep op. Lommel** scoort hierop het best met 68%. Daarnaast zijn **Diepenbeek en Tongeren** het meest gekend.

- ✓ **2 op 3 bedrijven (64%) wordt niet geïnformeerd over aanbestedingen of offertevragen van de eigen gemeente.** Ook dat is nauwelijks beter dan in 2012 (68%). **Genk, Hamont-Achel, Tessenderlo en Lanaken** geven hier het voorbeeld.

- ✓ **Om te komen tot een efficiëntere werking van de gemeenten zien de Limburgse ondernemers in de eerste plaats ruimte in het **verbeteren van de interne organisatie** bij de gemeenten zelf (35%). Daarnaast dringt een **betere takenverdeling tussen de verschillende overheden** zich op (31%). 13% vindt een **meer doorgedreven samenwerking** tussen gemeenten de **meest aangewezen weg.****

- ✓ **In vergelijking met zes jaar geleden wint de gemeentelijke fusiegedachte duidelijk terrein bij ondernemers. Voor 12% is dit zelfs voornaamste manier om de werking van gemeenten efficiënter te maken. Maar niet minder dan 2 op 5 ondernemers vindt dat zijn gemeente best zou fuseren.**

- Naast in de gemeenten die volgend jaar al Oudsbergen en Pelt gaan vormen, is er ook in **Maaseik, Diepenbeek, Bilzen, Bree, Lummen, Tessenderlo, Hamont-Achel en Alken 50% of meer** van de ondernemers overtuigd.
- ✓ **Limburgse ondernemers en bedrijfsleiders willen het behoud van de Provincie Limburg.**
 - Met een gemiddelde score van **6 op 10** qua belangrijkheid wil men de **provincie als beleidsniveau liever niet kwijt**. Opvallend: zij die **zelf buiten Limburg wonen** zijn hier relatief nog meer van overtuigd (6,5 op 10).
 - **2 op 3 van de Limburgse ondernemers stelt bovendien dat het behoud van een sterke provincie Limburg belangrijk is om de economische belangen van de onze regio te verdedigen.**
- ✓ **63% vindt dat de burgemeester van zijn of haar gemeente **oor heeft naar de verzuchtingen van bedrijven en ondernemers**.**
 - **Kleinere bedrijven, de detailhandel en ondernemers die zelf in de gemeente wonen** zijn over het algemeen het **minst lovend** voor de burgemeester, de productiebedrijven het meest.
 - Bij **Tessenderlo, Bilzen, Dilsen-Stokkem, Lanaken, Alken en Meeuwen-Gruitrode** zien we de hoogste 'burgemeesterscores'.

Noot bij het onderzoek

Net als zes jaar geleden deden UNIZO Limburg en VKW Limburg bij de Limburgse ondernemers en bedrijfsleiders een uitgebreid onderzoek naar hoe **ondernemersvriendelijk de Limburgse gemeenten zijn**.

De resultaten zijn gebaseerd op een bevraging die werd uitgevoerd tussen 19 en 28 juni 2018 en werd ingevuld door 489 Limburgse bedrijven.

Verderop in het rapport presenteren we de resultaten en maken we hierbij, voor zover relevant, onderscheid naar **sector of grootte** van de bedrijven (aantal werknemers) en in enkele gevallen de **regio** waar het bedrijf gevestigd is.

De vraagstelling was steeds gericht op de gemeente waar het bedrijf van de respondent is gevestigd. Bij de analyse bekijken we in sommige gevallen ook de **woonplaats** van de respondenten, met name of deze **zelf in de gemeente woont waarin zijn of haar bedrijf is gevestigd** of niet. Slechts 56% van bedrijfsleiders uit het onderzoek woont zelf ook in de gemeente van hun bedrijf. 36% woont in een andere Limburgse gemeente. En niet minder dan 8% van de respondenten woont zelf buiten Limburg. Vooral deze laatste categorie levert soms merkwaardige verschillen op in de resultaten.

Woont u zelf in de gemeente waar uw onderneming is gevestigd?	WOONPLAATS	
Ja	= bedrijf	56%
Nee, ik woon in een andere Limburgse gemeente	andere Limburgse gemeente	36%
Nee, ik woon zelf buiten Limburg	buiten Limburg	8%

Tenslotte presenteren we uiteraard ook de **individuele scores per gemeente**. Hierbij valt evenwel op te merken dat enkel de resultaten van die 24 gemeenten worden getoond, waar de respons voldoende groot was.

Overzicht

1. EVALUATIE GEMEENTELIJK BELEID

Gemeentelijk beleid scoort 6,6 op 10

Algemeen beleid ging erop vooruit, economisch beleid blijft achter

2. HOE ONDERNEMERSVRIENDELIJK ZIJN DE LIMBURGSE GEMEENTEN?

Mobiliteit/bereikbaarheid

Fiscaliteit

Ruimte om te ondernemen

Dienstverlening aan bedrijven

3. VOORNAAMSTE ACTIEPUNTEN

Opvallende verschuivingen in top 3 actiepunten voor gemeenten

1. Mobiliteit & bereikbaarheid

Te weinig investeringen in infrastructuur

Communicatie bij wegenwerken er niet op verbeterd

Bewegwijzering: steeds meer een probleem

2. Lagere lokale belastingen

Krijgen bedrijven waar voor hun belastinggeld?

3. Meer betrokkenheid bij het beleid

4. Vlottere vergunningenprocedures

5. Ruimte om te ondernemen

Spreading beschikbare ruimte blijft problematisch

Limburgse bedrijven willen in eigen gemeente kunnen groeien

4. EVALUATIE GEMEENTELIJKE DIENSTVERLENING

Dienstverlening aan bedrijven ging er niet op vooruit

Dienst lokale economie: onbekend blijft onbemind

Helpt bedrijven kent aanspreekpunt voor bedrijven niet

Twee derde bedrijven niet geïnformeerd over aanbestedingen & offertevragen

Technische dienst best beoordeeld

Milieudienst wordt ook gewaardeerd

Dienst ruimtelijke ordening: lagere waardering

Dienst mobiliteit: sterke daling en minst gunstige beoordeling

Welke gemeente biedt globaal de beste dienstverlening aan bedrijven?

5. NAAR EEN EFFICIËNTERE LOKALE OVERHEID

Hoe kan werking gemeenten efficiënter?

2 op 5 ondernemers voorstander van fusie van hun gemeente

Limburgse ondernemers willen behoud van Provincie Limburg

6. DE BURGEMEESTER ALS LUISTEREND OOR

1. EVALUATIE GEMEENTELIJK BELEID

Gemeentelijk beleid scoort 6,6 op 10

De Limburgse bedrijven geven hun gemeente **gemiddeld een score van 6,6 op 10** voor hun beleid. Daarmee deden de Limburgse gemeenten het de **afgelopen zes jaar een stuk beter** dan de vorige legislatuur, toen het **algemeen beleid** door de ondernemers slechts met 6 op 10 werd bedacht.

Meer specifiek gevraagd naar een beoordeling van het **economisch beleid** in hun gemeente zijn de Limburgse bedrijven wel terughoudender. Met een gemiddelde score van **6,2 op 10** noteren we hier een **minder uitgesproken verbetering** tijdens de aflopende legislatuur. Qua economisch beleid lag de score in 2012 op 5,8 op 10. Het feit dat de **waardering voor het economisch beleid duidelijk lager is dan voor het algemeen beleid**, toont aan dat ondernemers hier toch **voor een stuk op hun honger blijven zitten**.

Zijn beide **‘rapportcijfers’** bezwaarlijk ‘uitmuntend’ te noemen, dan doen de Limburgse gemeenten het hiermee wel een stuk **beter dan het federaal en het Vlaams beleid**, die bij onze recentste bevraging in januari 2018 werden beoordeeld met een cijfer van respectievelijk 5,48 en 5,76 op 10. Zo bevestigen de gemeenten opnieuw dat zij het **beleidsniveau** bij uitstek zijn dat het **dichtst bij onze bedrijven** staat.

Opvallend is dat **ondernemers die zelf niet wonen in de gemeente** waarin hun bedrijf is gevestigd, en **vooral zij die zelf buiten Limburg wonen**, een **stuk lovender** zijn over zowel het algemeen, als het economisch beleid van de gemeenten. Zo beoordelen die laatsten het algemeen beleid met een **7,3 op 10**, daar waar de zelf in de gemeente wonende ondernemer hier slechts 6,4 op 10 voor over hebben.

De verschillen in waardering tussen de verschillende **Limburgse regio’s** zijn niet zo heel groot. Wel valt op dat het gemeentelijk beleid in het **Maasland en Zuid-Limburg** zes jaar geleden nog het laagste scoorde, maar nu - samen met Noord-Limburg - de **hoogste waarderingscijfers** kan voorleggen. De gemiddelde score voor algemeen beleid voor het **Maasland steeg van 5,7 naar 6,8 op 10**. De waardering voor het economisch beleid ging er hier wel in dezelfde mate vooruit (+1,2).

Kijken we naar de **individuele gemeenten** dan zien we dat de opvallende verbetering qua **algemeen beleid** in het Maasland vooral op het conto van **Dilsen-Stokkem** (hoogste score met 7,9 op 10) en **Kinrooi** (+2,8 tot 7,6 op 10) te schrijven is, gesteund door de eveneens sterke score van **Lanaken** (7,6). In Zuid-Limburg gaat **Bilzen** (+1,7 tot 7,8 op 10) er sterk op vooruit.

Hetzelfde geldt voor **Sint-Truiden**, al blijven de scores hier, zeker voor **economisch beleid**, lager dan gemiddeld. In Noord- en West-Limburg springen respectievelijk **Meeuwen-Gruitrode** (7,3) en **Tessenderlo** (7,2) er tussenuit. In Midden-Limburg scoort **Zonhoven** het sterkst met eveneens 7,3. Samen met Bilzen is het de **enige gemeente waar het economisch beleid nog meer geapprecieerd wordt** dan het algemeen beleid. In **Maaseik**, Sint-Truiden en **Beringen** zijn de ondernemers blijkbaar het minst tevreden over het (economisch) beleid.

	ALGEMEEN Beleid				ECONOMISCH Beleid		
	Score op 10	2012			Score op 10	2012	
Maasland	6,8	5,7	+1,2		6,3	5,1	+1,2
Dilsen-Stokkem	7,9	5,7	+2,2		7,1	5,0	+2,1
Kinrooi	7,6	4,8	+2,8		7,3	4,6	+2,7
Lanaken	7,6	7,0	+0,6		7,2	6,1	+1,0
Maaseik	5,2	5,6	-0,4		4,3	4,0	+0,3
Maasmechelen	6,2	5,0	+1,2		5,6	5,3	+0,4
Midden	6,5	6,1	+0,4		6,2	6,0	+0,3
Alken	6,9	6,1	+0,7		6,4	5,7	+0,7
Diepenbeek	6,3	5,4	+0,9		5,9	5,3	+0,6
Genk	6,7	6,9	-0,1		6,4	6,8	-0,4
Hasselt	6,1	5,5	+0,6		5,8	5,3	+0,6
Houthalen-Helchteren	6,5	6,3	+0,2		6,1	6,2	-0,1
Opglabbeek	6,9	6,3	+0,7		6,6	5,7	+0,8
Zonhoven	7,1	6,1	+1,0		7,2	5,8	+1,3
Noord	6,8	6,2	+0,6		6,3	5,9	+0,4
Bree	6,5	6,3	+0,2		6,2	6,3	-0,1
Hamont-Achel	6,3	6,9	-0,6		6,0	6,3	-0,3
Lommel	6,9	6,3	+0,6		6,1	6,8	-0,7
Meeuwen-Gruitrode	7,5	7,3	+0,1		7,3	6,3	+0,9
Overpelt	6,8	5,8	+0,9		6,2	5,5	+0,7
West	6,4	5,9	+0,5		6,1	5,8	+0,4
Beringen	5,7	6,0	-0,3		5,2	5,6	-0,4
Heusden-Zolder	6,5	6,5	+0,1		6,3	6,2	+0,1
Lummen	6,6	6,1	+0,5		6,4	6,1	+0,3
Tessenderlo	7,5	6,4	+1,1		7,2	6,8	+0,4
Zuid	6,9	5,9	+1,0		6,5	5,9	+0,6
Bilzen	7,8	6,1	+1,7		8,0	6,4	+1,6
Sint-Truiden	6,3	4,6	+1,7		5,1	4,1	+1,0
Tongeren	6,8	6,9	-0,1		6,4	7,2	-0,8
LIMBURG totaal	6,6	6,0	+0,6		6,2	5,8	+0,4

Algemeen beleid ging erop vooruit, economisch beleid blijft achter

Volgens de Limburgse ondernemers heeft **het gemeentelijk beleid** het er in de voorbije legislatuur **beter** vanaf gebracht.

Dat blijkt niet alleen uit de hogere waarderingscijfers, maar ook uit het feit dat **29%** expliciet **aangeeft dat het algemeen beleid erop voortuitging** in de afgelopen 6 jaar, terwijl slechts **18%** over een **achteruitgang** spreekt. Een positief **saldo van +11%** dus. Wel schat een meerderheid van 53% het beleid tijdens deze legislatuur op hetzelfde niveau in als de voorgaande (status quo).

Voor het **economisch beleid** is ook hier de **verbetering veel minder uitgesproken** met een positief saldo van slechts **+5%**.

Opvallend is evenwel dat voortuitgang in het beleid nagenoeg volledig gestoeld is op de ervaring van zij die zelf **niét** in de gemeente wonen. De **ondernemers en bedrijfsleiders die zelf wonen in de gemeente waar hun bedrijf is gevestigd** zagen zelfs **geén verbetering** in het **economisch beleid** die gemeente.

	ALGEMEEN Beleid						ECONOMISCH Beleid				
Woonplaats	Score op 10	achteruit	S.Q	voortuit	Δ % voortuit - % achteruit		Score op 10	achteruit	S.Q	voortuit	Δ % voortuit - % achteruit
= bedrijf	6,4	21%	51%	27%	+6%		6,0	25%	51%	25%	+0%
andere Limburgse gemeente	6,7	14%	54%	32%	+18%		6,4	16%	58%	26%	+10%
buiten Limburg	7,3	10%	62%	28%	+18%		6,7	13%	59%	28%	+15%
LIMBURG totaal	6,6	18%	53%	29%	+11%		6,2	21%	54%	25%	+5%

Een verklaring is mogelijk dat hoe groter het bedrijf is, hoe groter de kans dat de bedrijfsleider of eigenaar niet zelf in de gemeente woont. Hoewel de verschillen in de waarderingscijfers minder uitgesproken zijn, zien we immers dat **hoe groter het bedrijf** in kwestie is, **hoe meer men een positieve evolutie van het gemeentelijk beleid aangeeft**. Daarbij lijkt er vooral een verschil te zijn tussen bedrijven met meer en met minder dan 20 werknemers.

	ALGEMEEN Beleid						ECONOMISCH Beleid				
Aantal Werknemers	Score op 10	achteruit	S.Q	voortuit	Δ % voortuit - % achteruit		Score op 10	achteruit	S.Q	voortuit	Δ % voortuit - % achteruit
minder dan 5	6,6	15%	64%	21%	+5%		6,2	22%	59%	19%	-3%
5-9	6,5	24%	47%	29%	+6%		6,2	21%	51%	28%	+7%
10-19	6,1	28%	50%	22%	-6%		5,8	31%	47%	22%	-9%
20-49	6,8	18%	45%	37%	+18%		6,5	22%	40%	38%	+16%
50-99	6,6	12%	53%	35%	+24%		6,4	15%	56%	29%	+15%
100-249	6,8	9%	52%	39%	+30%		6,2	13%	65%	22%	+9%
250 of meer	7,1	14%	52%	34%	+20%		6,5	13%	64%	23%	+11%
LIMBURG totaal	6,6	18%	53%	29%	+11%		6,2	21%	54%	25%	+5%

Regionaal bekeken ging het **algemeen beleid** er meer dan gemiddeld op vooruit in Zuid- en West-Limburg (saldi van +17% en +15%). Wat het **economisch beleid** betreft is globaal lichte achteruitgang van Noord-Limburg (per saldo -2%) opvallend.

Kijken we opnieuw naar de individuele scores per **gemeente** dan zien we de **sterkste vooruitgang** in het beleid opnieuw opduiken in **Dilsen-Stokkem** (met een saldo van +86%). Ook **Alken** en **Bilzen** (beide +50%) en **Meeuwen-Gruitrode** (+36%) vertonen een opvallend positieve evolutie, die we bij die twee laatsten ook zien terugkeren voor het **economisch beleid**. Wat dat betreft springt ook de mate van positieve evolutie in **Lanaken** (+33%) en **Kinrooi** (+29%) eruit. Samen met **Sint-Truiden** (+29%) zijn het de enige gemeenten waar de vooruitgang qua economisch beleid zelfs hoger wordt ingeschat dan die van het algemeen beleid. In negatieve zin springt vooral **Maaseik** uit onderstaande tabel naar voor. Qua economisch beleid valt ook de achteruitgang in **Lommel** op (-32%).

	ALGEMEEN Beleid				ECONOMISCH Beleid				
	evolutie				evolutie				
	achteruit	S.Q	vooruit	△ % vooruit - % achteruit		achteruit	S.Q	vooruit	△ % vooruit - % achteruit
Maasland	24%	44%	31%	+7%		27%	44%	29%	+2%
Dilsen-Stokkem	0%	14%	86%	+86%		0%	57%	43%	+43%
Kinrooi	14%	57%	29%	+14%		14%	43%	43%	+29%
Lanaken	8%	58%	33%	+25%		8%	50%	42%	+33%
Maaseik	67%	33%	0%	-67%		67%	33%	0%	-67%
Maasmechelen	30%	50%	20%	-10%		40%	40%	20%	-20%
Midden	18%	54%	27%	+9%		20%	53%	27%	+7%
Alken	14%	21%	64%	+50%		21%	43%	36%	+14%
Diepenbeek	8%	62%	31%	+23%		15%	46%	38%	+23%
Genk	19%	49%	32%	+14%		17%	54%	29%	+12%
Hasselt	22%	59%	19%	-3%		28%	49%	24%	-4%
Houthalen-Helchteren	21%	67%	13%	-8%		17%	67%	17%	+0%
Opglabbeek	14%	64%	21%	+7%		14%	64%	21%	+7%
Zonhoven	17%	50%	33%	+17%		17%	50%	33%	+17%
Noord	18%	52%	30%	+12%		21%	60%	19%	-2%
Bree	23%	38%	38%	+15%		38%	38%	23%	-15%
Hamont-Achel	23%	31%	46%	+23%		15%	77%	8%	-8%
Lommel	26%	63%	11%	-16%		37%	58%	5%	-32%
Meeuwen-Gruitrode	9%	45%	45%	+36%		9%	45%	45%	+36%
Overpelt	0%	85%	15%	+15%		15%	77%	8%	-8%
West	11%	62%	26%	+15%		18%	63%	18%	+0%
Beringen	21%	32%	47%	+26%		32%	42%	26%	-5%
Heusden-Zolder	5%	86%	10%	+5%		14%	71%	14%	+0%
Lummen	14%	79%	7%	-7%		29%	64%	7%	-21%
Tessenderlo	0%	73%	27%	+27%		0%	82%	18%	+18%
Zuid	19%	44%	37%	+17%		19%	42%	38%	+19%
Bilzen	0%	50%	50%	+50%		0%	50%	50%	+50%
Sint-Truiden	29%	29%	43%	+14%		29%	14%	57%	+29%
Tongeren	20%	40%	40%	+20%		20%	40%	40%	+20%
LIMBURG totaal	18%	53%	29%	+11%		21%	54%	25%	+5%

2. HOE ONDERNEMERSVRIENDELIJK ZIJN DE LIMBURGSE GEMEENTEN?

Minst ondernemersvriendelijk op vlak van belastingen

Meest op vlak van 'ruimte om te ondernemen'

Geven de waarderingscijfers van vooral het economisch beleid al een goed beeld van hoe ondernemersvriendelijk een gemeente is, dan vroegen we de Limburgse ondernemers die **ondernemersvriendelijkheid** ook in te schatten **op vlak van** vier domeinen: **mobiliteit/bereikbaarheid**, **fiscaliteit**, **ruimte om te ondernemen** en de **dienstverlening** die gemeenten aan hun bedrijven bieden.

De verschillen tussen de vier domeinen zijn niet uitermate groot. Toch zien we dat de Limburgse gemeenten het **minst ondernemersvriendelijk** zijn op vlak van **fiscaliteit**, met een score van slechts **5,82 op tien**. Het meest ondernemersvriendelijk zijn onze gemeenten op vlak van **ruimte om te ondernemen**: **6,03** op tien. Ook op vlak van **mobiliteit en bereikbaarheid** wordt de kaap van **6,0** op tien net gerond. De **dienstverlening** aan bedrijven haalt met **5,96 op tien** dat niveau helaas net niet.

	Hoe ondernemersvriendelijk vindt u uw gemeente (score op 10) op vlak van:			
SECTOR	mobiliteit/ bereikbaarheid	fiscaliteit	ruimte om te ondernemen	dienstverlening aan bedrijven
Bouw	5,8	5,7	5,7	5,7
Detailhandel	5,4	5,6	5,8	5,6
Diensten	6,1	6,1	6,1	6,1
Groothandel	5,5	5,4	6,2	5,7
Productie	6,6	5,8	6,3	6,3
LIMBURG totaal	6,00	5,82	6,03	5,96

Ook hier zien we een verschil qua **woonplaats** en qua **grootte van de bedrijven**. Ondernemers die er zelf wonen schatten de ondernemersvriendelijkheid van hun gemeente het laagst in.

	Hoe ondernemersvriendelijk vindt u uw gemeente (score op 10) op vlak van:			
WOONPLAATS	mobiliteit/ bereikbaarheid	fiscaliteit	ruimte om te ondernemen	dienstverlening aan bedrijven
= bedrijf	5,7	5,8	5,7	5,7
andere Limburgse gemeente	6,4	5,8	6,4	6,2
buiten Limburg	6,4	6,1	6,6	6,6
LIMBURG totaal	6,00	5,82	6,03	5,96

De **grote bedrijven** zijn op elk van de domeinen het **meest te spreken over de ondernemersvriendelijkheid** van hun gemeente, al is dat het minst uitgesproken op fiscaal vlak. De kleinere bedrijven, vooral deze met tussen de 5 en de 20 werknemers klinken het minst positief. Wat **ruimte om te ondernemen** betreft blijven vooral de **groeierende KMO's (10-50 werknemers)** op hun **honger zitten**.

	Hoe ondernemersvriendelijk vindt u uw gemeente (score op 10) op vlak van:			
AANTAL WERKNEMERS	mobiliteit/ bereikbaarheid	fiscaliteit	ruimte om te ondernemen	dienstverlening aan bedrijven
minder dan 5	6,0	5,9	6,0	5,9
5-9	5,8	5,5	6,1	5,7
10-19	5,5	5,4	5,6	5,4
20-49	6,1	5,9	5,9	6,1
50-99	5,7	5,9	6,0	6,3
100-249	6,0	6,1	6,1	6,2
250 of meer	6,9	6,1	6,6	6,6
LIMBURG totaal	6,00	5,82	6,03	5,96

Gekeken naar de individuele scores qua ondernemersvriendelijkheid per gemeente zien we een aantal van de **eerder genoemde gemeenten terug in positieve of negatieve zin** opduiken.

Wat **mobiliteit en bereikbaarheid** betreft valt het op dat men in de lijst er zo een aantal voor Limburg belangrijke **knelpuntdossiers qua infrastructuur** kan uitpikken: Noord-Zuid (Hamont-Achel, Lommel, Houthalen-Helchteren,...), verbinding met de E40 (Sint-Truiden), Tongeren (omleiding),... Maar ook de lage score van **Hasselt** (cfr. de toenemende congestie) valt op.

Qua **fiscaliteit** zien we enkele gekende gemeenten uit de jaarlijkse lijstjes van de hoogste belastingtarieven ook hier lager scoren, al wordt die lijn niet overal even consequent doorgetrokken.

Qua **ruimte om te ondernemen** scoort **Zuid-Limburg opvallend positief** met 6,6 t.o.v. 6,0 gemiddeld. De recente ontwikkelingen in Bilzen en Tongeren sijn hier wellicht in door.

Zeer **opvallende vaststelling**, zeker in de **discussie rond gemeentelijke fusies en samenwerking**, is ook dat wanneer het gaat over **dienstverlening aan bedrijven alle vijf de grootste Limburgse gemeenten, op Genk na, een uitgesproken lagere score voor dienstverlening** (en ondernemersvriendelijkheid in totaliteit) laten optekenen dan de gemiddelde Limburgse gemeente. Het gaat om Hasselt (5,5), Beringen (5,2), Sint-Truiden (5,1) en Maasmechelen.

Maken we een gemiddelde van de ondernemersvriendelijkheidsscore op vlak van mobiliteit, fiscaliteit, ruimte en dienstverlening, dan komen **Lanaken** en **Bilzen** (lagere score dan Lanaken op vlak van dienstverlening), met een gemiddelde score van **7,1 op 10** als **meest ondernemersvriendelijke gemeente** uit de bus. Gevolgd **Tessenderlo** (7,0), **Meeuwen-Gruitrode** (6,8) en **Dilsen-Stokkem** (6,7).

	Hoe ondernemersvriendelijk vindt u uw gemeente (score op 10) op vlak van:				
	mobiliteit/ bereikbaarheid	fiscaliteit	ruimte om te ondernemen	dienstverlening aan bedrijven	TOTAAL
Maasland	6,3	5,7	6,1	6,2	6,1
Dilsen-Stokkem	6,9	6,1	6,9	7,0	6,7
Kinrooi	6,9	5,9	7,0	6,9	6,6
Lanaken	6,8	6,8	7,3	7,5	7,1
Maaseik	4,7	4,3	4,3	4,7	4,5
Maasmechelen	6,6	5,2	5,1	5,2	5,5
Midden	5,9	5,8	5,8	5,8	5,8
Alken	6,8	6,6	5,4	5,9	6,2
Diepenbeek	6,5	6,2	6,5	6,4	6,4
Genk	6,6	5,6	6,4	6,1	6,2
Hasselt	4,9	5,5	5,1	5,3	5,2
Houthalen-Helchteren	5,6	6,3	6,1	5,9	6,0
Opglabbeek	6,6	6,4	6,3	5,9	6,3
Zonhoven	6,5	6,0	6,3	6,5	6,3
Noord	5,5	6,0	6,3	6,0	5,9
Bree	5,8	5,2	6,5	6,3	5,9
Hamont-Achel	4,2	6,3	5,9	5,5	5,5
Lommel	5,4	6,5	6,4	5,9	6,0
Meeuwen-Gruitrode	6,8	6,8	6,5	6,8	6,8
Overpelt	5,8	5,8	6,5	5,8	6,0
West	6,6	5,6	5,9	6,0	6,0
Beringen	5,6	4,7	5,2	5,3	5,2
Heusden-Zolder	6,8	6,2	6,2	6,2	6,3
Lummen	7,2	6,3	6,1	6,1	6,4
Tessenderlo	7,6	5,8	7,3	7,3	7,0
Zuid	6,0	5,9	6,6	6,2	6,2
Bilzen	7,2	6,8	7,4	7,1	7,1
Sint-Truiden	4,0	5,1	5,9	5,4	5,1
Tongeren	5,0	5,6	6,9	6,1	5,9
LIMBURG totaal	6,00	5,82	6,03	5,96	5,95

3. VOORNAAMSTE ACTIEPUNTEN

Opvallende verschuivingen in top 3 actiepunten voor gemeenten

Gevraagd naar de voornaamste actiepunten voor de gemeente waarin hun bedrijf is gevestigd, zien we een **aantal opvallende verschuivingen ten opzichte van zes jaar geleden**.

Met stip op de eerste plaats anno 2018 staat **‘bereikbaarheid en mobiliteit’**. Dat is dus de **belangrijkste prioriteit** waar gemeenten werk van dienen te maken volgens de Limburgse bedrijven. Niet minder dan **61%** van de Limburgse bedrijven noemt dit bij de drie belangrijkste actiepunten. In 2012 was dit nog ‘maar’ 48%, toen goed voor een derde plaats. Voor bedrijven in de **detailhandel** is dit vandaag zelfs voor 70% een issue.

Top 3 gemeentelijke actiepunten t.a.v. bedrijven	% in top 3	plaatsen +/- ivm 2012	2012
Bereikbaarheid/mobiliteit	61%	↑↑	48%
Lagere lokale belastingen	48%	=	51%
Meer betrokkenheid van bedrijven bij het beleid	46%	↑↑	43%
Vlottere vergunningsprocedures	43%	=	45%
Ruimte om te ondernemen	37%	↓↓↓↓	55%
Betere dienstverlening (vereenvoudiging, beter bereikbaar, ...)	33%	=	30%
Bewegwijzering naar bedrijven(terrein)	18%	=	16%
Meer investeringen in veiligheid voor ondernemers	11%	=	11%

‘Lagere lokale belastingen’ blijven net zoals zes jaar geleden **de tweede belangrijkste prioriteit** met **48%** van de stemmen.

De **derde plaats** wordt ingenomen door een **opvallende nieuwkomer in de top 3**: meer dan ooit willen de Limburgse ondernemers **meer betrokken (en gehoord) worden in het gemeentelijk beleid**. Het percentage top 3-vermeldingen stijgt naar **46%**.

Top 3 gemeentelijke actiepunten t.a.v. bedrijven	% in top 3	SECTOR				
		Bouw	Detailhandel	Diensten	Groothandel	Productie
Bereikbaarheid/mobiliteit	61%	54%	70%	61%	64%	61%
Lagere lokale belastingen	48%	55%	55%	40%	54%	48%
Meer betrokkenheid van bedrijven bij het beleid	46%	41%	47%	49%	43%	48%
Vlottere vergunningsprocedures	43%	47%	34%	41%	39%	48%
Ruimte om te ondernemen	37%	45%	34%	36%	25%	39%
Betere dienstverlening (vereenvoudiging, beter bereikbaar, ...)	33%	34%	26%	41%	32%	27%
Bewegwijzering naar bedrijven(terrein)	18%	14%	22%	22%	7%	15%
Meer investeringen in veiligheid voor ondernemers	11%	7%	10%	10%	36%	11%

‘Vlottere vergunningsprocedures’ blijft als actiepoint dan wel opnieuw steken op de vierde plaats, maar blijft met **43%** vermeldingen evenzeer een **hot issue** voor veel Limburgse bedrijven. En des te meer voor **productiebedrijven** en de **bouwsector**, waar dit telkens wel de **top 3** haalt.

Goed om weten, zeker voor gemeenten die werk willen maken van het **aantrekken van bedrijven** op hun grondgebied, is dat **bedrijfsleiders die buiten Limburg wonen** zich niet alleen **op vlak van mobiliteit, maar ook rond fiscaliteit en ook vergunningen** nog een **pak gevoeliger** tonen, dan zij die in de gemeente zelf of zelfs in een andere Limburgse gemeente wonen.

Top 3 gemeentelijke actiepunten t.a.v. bedrijven	% in top 3	WOONPLAATS		
		= bedrijf	andere Limburgse gemeente	buiten Limburg
Bereikbaarheid/mobiliteit	61%	59%	63%	72%
Lagere lokale belastingen	48%	47%	48%	56%
Meer betrokkenheid van bedrijven bij het beleid	46%	48%	49%	27%
Vlottere vergunningsprocedures	43%	42%	40%	56%
Ruimte om te ondernemen	37%	37%	40%	32%
Betere dienstverlening (vereenvoudiging, beter bereikbaar, ...)	33%	38%	26%	35%
Bewegwijzering naar bedrijven(terrein)	18%	16%	20%	19%
Meer investeringen in veiligheid voor ondernemers	11%	11%	13%	5%

Ook zeer opmerkelijk, zeker in tijden van een positieve economische conjunctuur: **‘ruimte om te ondernemen’** blijft met 37% top-vermelding weliswaar een belangrijk actiepoint, maar het wordt globaal gezien toch **iets minder urgent** aangestipt in vergelijking met zes jaar geleden. Daardoor kent dit actiepoint een ‘terugval’ naar **plaats 5**, daar waar het in **2012 met 55% zelfs nog helemaal bovenaan** het lijstje stond. Vooral in de groothandel werd de urgentie blijkbaar minder.

De vraag naar een **betere dienstverlening** door de gemeente (vereenvoudiging, digitalisering, beter bereikbaar, ...) blijft crescendo gaan (van 30% naar 33%). **Bewegwijzering** is vooral voor bedrijven uit de **detailhandel** en de **dienstensector**, die minder vaak op een bedrijventerrein zijn gelegen, meer dan gemiddeld een issue. De vraag naar **investeringen in veiligheid voor ondernemers** scoort met 30% het **hoogst in de groothandel**.

Met stip op

1. mobiliteit & bereikbaarheid!

Helemaal bovenaan het lijstje van actiepunten waarvan de Limburgse bedrijfsleiders aan de gemeenten vragen om werk van te maken staat dus **'bereikbaarheid en mobiliteit'**. Niet minder dan **61% van de Limburgse bedrijven** noemt dit bij de drie belangrijkste werkpunten.

Dit wijst erop dat voor de Limburgse ondernemer **ook het lokale niveau in belangrijke mate kan bijdragen aan oplossingen voor dit toenemende probleem**. Door voldoende gemeentelijke investeringen op dit vlak, maar bijvoorbeeld ook door een goede communicatie naar bedrijven in geval van wegenwerken.

Te weinig investeringen in infrastructuur

We stelden de algemene vraag in welke mate bedrijven vinden dat **hun gemeente voldoende investeert in infrastructuur**. Hierop antwoordt slechts 58% bevestigend. **42% van de bedrijven vindt dus dat hun gemeente onvoldoende investeert**.

Mijn gemeente investeert voldoende in algemene en economische infrastructuur.				
	%			score (op 100)
helemaal akkoord	9%	AKKOORD	58%	52%
eerder akkoord	49%			
eerder NIET akkoord	31%	NIET AKKOORD	42%	
helemaal NIET akkoord	10%			

Van de 58% 'akkoord', is slechts 9% 'helemaal akkoord' met de stelling. Vandaar dat de 'gewogen score' op 100 voor deze stelling met 52% nog lager uitvalt.

Door deze gewogen score te vergelijken zien we dat de bedrijven uit **West-Limburg nog minder te spreken zijn over het investeringsniveau** van hun gemeente, in tegenstelling tot de bedrijven uit Zuid-Limburg. Ook in Midden-Limburg trekken bedrijven, vooral in een aantal **gemeenten rond Hasselt, aan de alarmbel**. Het laagst op deze stelling scoort evenwel Maaseik.

Ook **kleine bedrijven** zijn over het algemeen minder tevreden over het investeringsniveau van hun gemeente.

	score op 100
Maasland	52%
Dilsen-Stokkem	52%
Kinrooi	62%
Lanaken	64%
Maaseik	26%
Maasmechelen	53%
Midden	51%
Alken	44%
Diepenbeek	54%
Genk	65%
Hasselt	45%
Houthalen-Helchteren	41%
Opglabbeek	41%
Zonhoven	53%
Noord	55%
Bree	61%
Hamont-Achel	50%
Lommel	63%
Meeuwen-Gruitrode	57%
Overpelt	52%
West	46%
Beringen	47%
Heusden-Zolder	50%
Lummen	46%
Tessenderlo	60%
Zuid	62%
Bilzen	63%
Sint-Truiden	67%
Tongeren	67%
Eindtotaal	52%

	score op 100
minder dan 5	49%
5-9	48%
10-19	45%
20-49	55%
50-99	60%
100-249	57%
250 of meer	60%
Eindtotaal	52%

Communicatie bij wegenwerken er niet op verbeterd

Zorgen gemeenten voor **voldoende communicatie naar of informatie voor bedrijven** wanneer er **hinder is door wegenwerken**? **62%** van de Limburgse bedrijven **vindt** in meer of mindere mate **van wel** (gewogen score 54%). **38%** is echter van oordeel dat **hun gemeente hier in gebreke** blijft.

Deze stelling scoorde in **2012** nog **64%** 'akkoord'. De communicatie bij wegenwerken is er de **afgelopen legislatuur dus zeker niet op verbeterd**.

Bij hinder door wegenwerken wordt er in onze gemeente gezorgd voor voldoende communicatie/informatie naar de bedrijven.			
	%		score (op 100)
helemaal akkoord	12%	AKKOORD	62%
eerder akkoord	51%		
eerder NIET akkoord	26%	NIET AKKOORD	38%
helemaal NIET akkoord	12%		

Ook hier zien we een aantal **gemeenten** verschijnen waar de **frustraties rond goede communicatie bij wegenwerken** blijkbaar hoger oplopen dan gemiddeld. Daarbij dient uiteraard wel voor ogen gehouden te worden dat het hierbij deels ook kan gaan om momentopnames. Zo weten we bijvoorbeeld dat er rond Lummen en Beringen momenteel veel wegenwerken aan de gang zijn (cfr. o.a. E313), wat dergelijke lage scores deels mee kan verklaren.

Anderzijds is dit laatste zeker ook het geval voor **Tessenderlo**, een gemeente die op dit vlak nochtans wel de hoogste score haalt. Ook **Dilsen-Stokkem** en **Alken** verdienen op dit vlak een pluim volgens hun ondernemers.

	score op 100
Maasland	55%
Dilsen-Stokkem	76%
Kinrooi	52%
Lanaken	55%
Maaseik	48%
Maasmechelen	50%
Midden	56%
Alken	69%
Diepenbeek	62%
Genk	59%
Hasselt	51%
Houthalen-Helchteren	51%
Opglabbeek	62%
Zonhoven	58%
Noord	54%
Bree	56%
Hamont-Achel	39%
Lommel	56%
Meeuwen-Gruitrode	63%
Overpelt	48%
West	51%
Beringen	40%
Heusden-Zolder	61%
Lummen	38%
Tessenderlo	77%
Zuid	48%
Bilzen	59%
Sint-Truiden	33%
Tongeren	38%
Eindtotaal	54%

Bewegwijzering: steeds meer een probleem

Ook het **werken aan een goede bewegwijzering**, dat nota bene als een apart actiepunt werd bevestigd, blijft voor heel wat bedrijven een belangrijk aandachtspunt in een gemeentelijk mobiliteitsbeleid.

En daarmee blijkt het eerder **de verkeerde kant op** te gaan. Vond in **2012** nog **rond 73%** van de bedrijven dat zijn of haar bedrijf **voor bezoekers en leveranciers vlot te vinden** was **door middel van voldoende bewegwijzering**, dan is anno **2018** nog **slechts 64%** daarvan overtuigd (gewogen score 57%). Slechts 16% is hierover echt tevreden. **36%** is **niet tevreden met de bewegwijzering**.

Mijn bedrijf is voor bezoekers en leveranciers vlot te vinden (voldoende bewegwijzering).				
	%			score (op 100)
helemaal akkoord	16%	AKKOORD	64%	57%
eerder akkoord	48%			
eerder NIET akkoord	26%	NIET AKKOORD	36%	
helemaal NIET akkoord	10%			

Meest ontevreden op dit vlak blijken de ondernemers uit **Sint-Truiden**, net als zes jaar geleden. Ook **Beringen en Lummen** komen hier opnieuw naar voren en ook in **Overpelt** is een meerderheid van de bedrijven hierover ontevreden. Ook voor **Kinrooi en Lanaken**, die over het algemeen in dit onderzoek mooie scores krijgen van hun ondernemers, hebben hier nog een werkpunt.

Opnieuw zien we dat **grote bedrijven**, die wellicht vaker gelegen zijn op de bedrijventerreinen, over het algemeen **meer tevreden** zijn over de bewegwijzering in hun gemeente.

	score op 100
Maasland	63%
Dilsen-Stokkem	71%
Kinrooi	52%
Lanaken	55%
Maaseik	70%
Maasmechelen	67%
Midden	58%
Alken	62%
Diepenbeek	64%
Genk	62%
Hasselt	53%
Houthalen-Helchteren	55%
Opglabbeek	69%
Zonhoven	56%
Noord	56%
Bree	53%
Hamont-Achel	56%
Lommel	54%
Meeuwen-Gruitrode	67%
Overpelt	45%
West	51%
Beringen	44%
Heusden-Zolder	63%
Lummen	46%
Tessenderlo	63%
Zuid	55%
Bilzen	63%
Sint-Truiden	43%
Tongeren	60%
Eindtotaal	57%

	score op 100
minder dan 5	56%
5-9	50%
10-19	58%
20-49	55%
50-99	55%
100-249	61%
250 of meer	65%
Eindtotaal	57%

Op 2:

lagere lokale belastingen!

Op de tweede plaats in het prioriteitenlijstje blijven de Limburgse bedrijven ijveren voor **lagere lokale belastingen**. Bijna de helft van de bedrijven (48%) zet dit item in **top 3 van meest dringende actiepunten**.

Niet verwonderlijk overigens als we bedenken dat de **gemiddelde opcentiemen** op de onroerende voorheffing, voor bedrijven de belangrijkste gemeentelijke heffing, de laatste 6 legislatuurjaren **stegen met 26 opcentiemen van 846 naar 870** (oftewel van 1344 naar 1382 (+38) in de oude berekening). Niet minder dan 12 gemeenten hanteren nu een hoger tarief dan in 2012, terwijl het in slechts 3 gemeenten omlaag ging.

Op vlak van de **drijfkrachtbelasting** viel er de voorbije zes jaar wel een verbetering op te merken. Door de afschaffing in 5 gemeenten brokkelt de toepassing ervan door de Limburgse gemeenten opnieuw verder af. Te langzaam evenwel, want anno 2018 zijn er **nog steeds 15 Limburgse gemeenten** die de **zeer contraproductieve belasting op drijfkracht van motoren** blijven heffen.

Krijgen bedrijven waar voor hun belastinggeld?

Uiteraard speelt niet alleen de stijging of daling van tarieven een rol in hoe ondernemersvriendelijk een gemeente op vlak van fiscaliteit wordt beoordeeld (zie eerder), maar ook de nominale hoogte van het tarief. En, niet in het minst, **hoeveel je er als bedrijf voor terugkrijgt aan dienstverlening**. Vandaar dat we de Limburgse ondernemers de vraag stelden of zij het **belastingniveau in hun gemeente gerechtvaardigd vinden door de geleverde dienstverlening aan bedrijven**.

Helaas, **slechts 44% van de bedrijven is het in meer of mindere mate eens** met deze stelling. 56% vindt de geleverde dienstverlening niet in verhouding staan tot de betaalde belasting.

Het belastingsniveau in mijn gemeente is gerechtvaardigd door de geleverde dienstverlening aan bedrijven.				
	%			score (op 100)
helemaal akkoord	4%	AKKOORD	44%	44%
eerder akkoord	40%			
eerder NIET akkoord	40%	NIET AKKOORD	56%	
helemaal NIET akkoord	16%			

Maasland	40%
Dilsen-Stokkem	48%
Kinrooi	48%
Lanaken	52%
Maaseik	26%
Maasmechelen	30%
Midden	44%
Alken	46%
Diepenbeek	49%
Genk	43%
Hasselt	39%
Houthalen-Helchteren	49%
Opglabbeek	41%
Zonhoven	53%
Noord	48%
Bree	31%
Hamont-Achel	58%
Lommel	56%
Meeuwen-Gruitrode	57%
Overpelt	33%
West	42%
Beringen	39%
Heusden-Zolder	44%
Lummen	33%
Tessenderlo	57%
Zuid	44%
Bilzen	52%
Sint-Truiden	38%
Tongeren	33%
Eindtotaal	44%

In **Noord-Limburg** zijn ondernemers een beetje minder kritisch op dit vlak, door toedoen van **Hamont-Achel, Meeuwen-Gruitrode en Lommel**. Ook **Tessenderlo en Bilzen** halen een score van meer dan 50%.

Op 3: meer betrokkenheid bij het beleid!

Nog meer dan in 2012 vragen de **Limburgse bedrijven om hen meer te betrekken bij het gemeentelijk beleid**. **46%** van de bedrijven zet dit in zijn top 3, goed voor een **stijging van plaats 5 naar 3** in de ranglijst van prioritaire actiepunten voor de gemeenten.

De Limburgse bedrijven vinden dan ook dat het op dit vlak zwaar schort. **Nauwelijks een derde** is van oordeel dat **zijn of haar gemeente ondernemers en bedrijven in voldoende mate bij het gemeentelijk beleid betrekt**.

Mijn gemeente betreft ondernemers en bedrijven in voldoende mate bij het gemeentelijk beleid.			
	%		score (op 100)
helemaal akkoord	4%	AKKOORD	37%
eerder akkoord	33%		
eerder NIET akkoord	47%	NIET AKKOORD	63%
helemaal NIET akkoord	15%		

Frappant is dat **bedrijfsleiders die buiten Limburg zich beter betrokken voelen** bij het beleid dan bedrijfsleiders die zelf in de gemeente wonen. Ook grote bedrijven voelen zich meer betrokken dan kleine bedrijven.

Voor al **Maaseik, Lummen, Maasmechelen en Hasselt** ligt er hier **werk op de plank**. De **overige Maaslandse gemeenten, Tessenderlo en Bilzen** scoren daarentegen een relatief goede gewogen score van **ruim in de 50%**.

	score op 100
Maasland	43%
Dilsen-Stokkem	52%
Kinrooi	57%
Lanaken	58%
Maaseik	19%
Maasmechelen	33%
Midden	42%
Alken	38%
Diepenbeek	46%
Genk	49%
Hasselt	34%
Houthalen-Helchteren	42%
Opglabbeek	46%
Zonhoven	47%
Noord	44%
Bree	44%
Hamont-Achel	42%
Lommel	44%
Meeuwen-Gruitrode	47%
Overpelt	42%
West	38%
Beringen	37%
Heusden-Zolder	39%
Lummen	29%
Tessenderlo	57%
Zuid	45%
Bilzen	59%
Sint-Truiden	38%
Tongeren	40%
Eindtotaal	42%

WOONPLAATS	score op 100
= bedrijf	40%
andere Limburgse gemeente	44%
buiten Limburg	49%
Eindtotaal	42%

	score op 100
minder dan 5	41%
5-9	37%
10-19	36%
20-49	45%
50-99	44%
100-249	46%
250 of meer	51%
Eindtotaal	42%

Op 4: vlottere vergunningsprocedures!

‘Vlottere vergunningsprocedures’ blijft als actiepunt status quo op een vierde plaats genoteerd. Toch zet niet minder dan **43%** van de bedrijven dit item in zijn **top 3**, hetgeen aangeeft hoezeer dit een **hot issue blijft voor veel Limburgse bedrijven**. Zeker voor **productiebedrijven** en de **bouwsector**, grote bedrijven en bedrijfsleiders van buiten Limburg, waar dit telkens de **top 3** haalt.

De vraag werd dit keer niet opnieuw gesteld, maar in 2012 bleek dat bij vergunningsprocedures vooral de **terugkoppeling vanuit de gemeente**(lijke dienst) naar het bedrijf in kwestie beter kan. Nog al te vaak horen we bijvoorbeeld dat, vaak toch complexe, dossiers terug naar af worden gestuurd voor kleine vergetelheden, die gemakkelijk zouden kunnen verholpen kunnen worden door het bedrijf proactief te contacteren.

Op 5: ruimte om te ondernemen!

Was ‘ruimte om te ondernemen’ in 2012 nog dé beleidsprioriteit bij uitstek die de Limburgse bedrijven naar voor schoven voor het lokale beleid, dan lijkt **de urgentie op dit vlak anno 2018 enigszins afgenomen. Niettemin handhaaft nog steeds 37%** van de respondenten dit in zijn of haar top 3 van actiepunten. Zes jaar geleden was dit wel nog 55%.

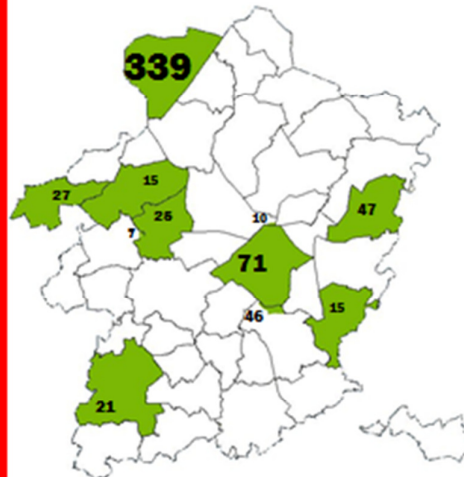
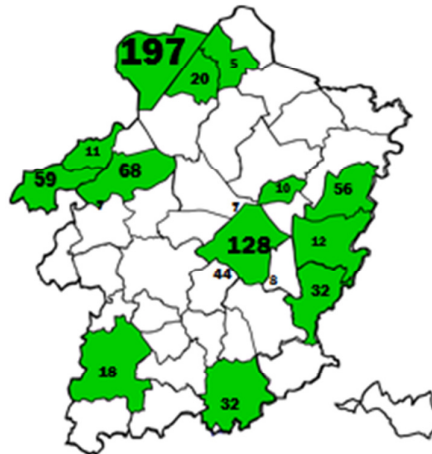
Een mogelijke verklaring ligt in het feit dat het **actief aanbod aan bedrijventerreinen vandaag hoger** ligt dan zes jaar geleden. Dit blijkt uit een analyse van de cijfers van het Agentschap Innoveren en Ondernemen. In **april 2018** rapporteerde zij een **actief aanbod aan bedrijventerreinen in Limburg van 738 hectare**. Ter vergelijking: bij een gelijkaardige analyse van cijfers daterend van eind 2010 was er een actief aanbod van slechts 655 ha.

Kijken we louter naar het **fysieke aanbod**, dan lijken de inspanningen op dit vlak, o.m. ook op provinciaal vlak, dus wel hun vruchten te hebben afgeworpen. Naast voldoende fysieke ruimte om te ondernemen, is uiteraard is ook het **goed onderhouden van de bestaande bedrijventerreinen** zeker iets waar **gemeenten het verschil in kunnen maken**.

Spreiding van de beschikbare ruimte blijft problematisch

Op zich is er dus **best nog wat voorraad** aan ruimte om te ondernemen beschikbaar in Limburg en is die de voorbije jaren zelfs toegenomen. **Probleem is evenwel** dat dit aanbod **binnen de provincie te sterk geconcentreerd** blijft.

Vergelijken we onderstaande kaartjes van 2018 en 2012, dan zien we dat de spreiding van de beschikbare ruimte (gemeenten met 5 ha of meer beschikbaar bedrijventerrein) de voorbije zes jaar **enigszins verbeterd** is, maar dat er niettemin een **grote concentratie blijft** in voornamelijk Lommel (ondanks het feit dat hier een heel groot aantal ha industriegrond onbeschikbaar werd), dat bovendien blijft kampen met een ontsluitingsproblematiek, en rond Genk. In West-Limburg en Tongeren en in mindere mate in centraal Maasland is er wel ruimte bijgekomen. Toch valt op dat in nog altijd **grote delen van Limburg géén enkele ruimte** beschikbaar is en in elk geval minder dan 5 ha.

Limburgse bedrijven willen in eigen gemeente kunnen groeien

Zoals uit bovenstaande kaarten blijkt, blijft er ook in 2018 in **vele Limburgse gemeenten nauwelijks vrije ruimte beschikbaar om bedrijven te vestigen, uit te breiden of omwille van groei naar een grotere locatie te verhuizen**. Die sterke concentratie/slechte spreiding van de beschikbare ruimte om te ondernemen staat **haaks op de vraag van bedrijven om in eigen gemeente te kunnen groeien**.

Ruim meer dan de helft van de Limburgse bedrijven (56%), wil immers, wanneer hun bedrijf dusdanig groeit dat uitbreiding zich opdringt, absoluut in de eigen gemeente blijven. 24% wil in dat geval ook een naburige gemeente overwegen. Niet minder dan 4 op 5 (80%) van de bedrijven geeft dus aan in zijn groei geremd te worden, wanneer het niet in de buurt kan uitbreiden.

	56%	24%	80%	20%
Wanneer uitbreiding zich aandient...	Eigen gemeente	Naburige gemeente	Dicht in de buurt	Elders
Maasland	55%	18%	73%	27%
Dilsen-Stokkem	71%	0%	71%	29%
Kinrooi	43%	29%	71%	29%
Lanaken	64%	9%	73%	27%
Maaseik	33%	33%	67%	33%
Maasmechelen	60%	20%	80%	20%
Midden	59%	21%	80%	20%
Alken	69%	31%	100%	0%
Diepenbeek	54%	38%	92%	8%
Genk	64%	15%	78%	22%
Hasselt	48%	29%	77%	23%
Houthalen-Helchteren	65%	9%	74%	26%
Opglabbeek	77%	15%	92%	8%
Zonhoven	67%	0%	67%	33%
Noord	49%	34%	83%	17%
Bree	58%	17%	75%	25%
Hamont-Achel	58%	33%	92%	8%
Lommel	42%	37%	79%	21%
Meeuwen-Gruitrode	45%	36%	82%	18%
Overpelt	55%	45%	100%	0%
West	52%	23%	75%	25%
Beringen	37%	26%	63%	37%
Heusden-Zolder	50%	28%	78%	22%
Lummen	67%	11%	78%	22%
Tessenderlo	80%	10%	90%	10%
Zuid	67%	23%	90%	10%
Bilzen	50%	40%	90%	10%
Sint-Truiden	71%	14%	86%	14%
Tongeren	86%	14%	100%	0%
2012	53%	22%	75%	25%

Slechts een vijfde van de bedrijven ziet geen onoverkomelijk probleem om n.a.v. hun groei of uitbreidingsplannen het bedrijf **verder dan de aangrenzende gemeenten** te verhuizen (in of buiten Limburg).

Regionaal gezien schiet de **groter dan gemiddelde honkvastheid** van de **Zuid-Limburgse bedrijven** in het oog. Beringen, Maaseik en Zonhoven hebben dan weer de minst honkvaste bedrijven in hun rangen. Bedrijfsleiders die in de gemeente wonen waar hun bedrijf is gevestigd zijn ook honkvaster. Dat verrast niet echt, net zo min als het feit dat vooral de **detailhandel weinig zin in verhuizen** heeft (67% eigen gemeente), gezien de vaak lokale of regionale klantenbasis. Ook de bouwbedrijven blijven liefst dicht in de buurt (89%). **Productiebedrijven, groothandel en ook grote bedrijven zijn op dit vlak minder veeleisend.**

Wanneer uitbreiding zich aandient...	Eigen gemeente	Naburige gemeente	Dicht in de buurt	Elders
WOONPLAATS	56%	24%	80%	20%
= bedrijf	60%	22%	83%	17%
andere Limburgse gemeente	51%	26%	77%	23%
buiten Limburg	54%	22%	76%	24%

Wanneer uitbreiding zich aandient...	Eigen gemeente	Naburige gemeente	Dicht in de buurt	Elders
SECTOR	56%	24%	80%	20%
Bouw	47%	42%	89%	11%
Detailhandel	67%	18%	86%	14%
Diensten	59%	20%	80%	20%
Groothandel	46%	25%	71%	29%
Productie	55%	16%	72%	28%
2012	53%	22%	75%	25%

Wanneer uitbreiding zich aandient...	Eigen gemeente	Naburige gemeente	Dicht in de buurt	Elders
AANTAL WERKNEMERS	56%	24%	80%	20%
minder dan 5	62%	21%	83%	17%
5-9	66%	19%	85%	15%
10-19	52%	22%	73%	27%
20-49	53%	31%	84%	16%
50-99	48%	33%	82%	18%
100-249	44%	27%	71%	29%
250 of meer	56%	17%	72%	28%
2012	53%	22%	75%	25%

Zoals uit bovenstaande gegevens blijkt is het voor onze bedrijven **erg belangrijk** dat zij **dicht in de buurt en liefst in de eigen gemeente ruimte vinden om hun groei te bestendigen**. UNIZO Limburg en VKW Limburg blijven daarom bij de Limburgse gemeenten bepleiten om, naast het zich inschakelen in ontwikkeling van regionale bedrijventerreinen, zelf volop in te zetten op het **bijkomend creëren van lokale bedrijventerreinen**. Iedere gemeente zou best een **economische ruimtebalans** opmaken, met het oog op voldoende **strategische ‘ijzeren’ voorraad aan ruimte voor ondernemen in de eigen gemeente**.

4. EVALUATIE GEMEENTELIJKE DIENSTVERLENING

Dienstverlening aan bedrijven ging er niet op vooruit

Een derde van de deelnemers aan dit onderzoek schuift een **betere dienstverlening door de gemeenten aan bedrijven** naar voor als **prioritair actiepun**t (top 3). Eerder zagen we ook al dat meer dan de helft van de bedrijven het belastingniveau in hun gemeente niet gerechtvaardigd vinden ten aanzien van de dienstverlening die ze er van de gemeente voor in de plaats krijgen.

Bedrijven komen met heel wat verschillende gemeentelijke diensten in aanraking. UNIZO Limburg en VKW Limburg gingen na welke **gemeentelijke diensten** het **meest gewaardeerd** worden.

Globaal krijgen de gemeentelijke diensten een **waarderingscijfer van 60%**. Dit het percentage van de respondenten dat de gemeentelijke dienst als **goed tot zeer goed** bestempeld. Dat is **2% minder dan zes jaar geleden** toen een globaal waarderingscijfer van 62% werd opgetekend. De **gemeentelijke dienstverlening is er dus volgens de bedrijven de voorbije legislatuur zeker niet op verbeterd**.

De **verschillen in waardering** tussen de verschillende diensten **werden ook groter**, zo blijkt. Vooral de dienst **Mobiliteit** krijgt in het algemeen een veeg uit de pan met een sterke **daling van het waarderingscijfers van 62% naar 52% (-10%)**. Ook de waardering voor de dienst Ruimtelijke Ordening, die in 2012 het laatste cijfer liet optekenen, ging verder achteruit naar 53%.

2018	Niet Goed	Kan Beter		Goed	Zeer Goed	
Lokale Economie	8%	33%	41%	47%	12%	59%
Technische dienst	6%	26%	32%	59%	9%	68%
Mobiliteit	11%	38%	48%	47%	5%	52%
Milieu	6%	27%	33%	59%	8%	67%
Ruimtelijke Ordening	10%	37%	47%	47%	7%	53%
TOTAAL (gemiddeld)	8%	32%	40%	52%	8%	60%

2012	Niet Goed	Kan Beter		Goed	Zeer Goed	
Lokale Economie	8%	32%	40%	49%	11%	60%
Technische dienst	4%	27%	32%	56%	12%	68%
Mobiliteit	9%	30%	38%	57%	5%	62%
Milieu	6%	28%	34%	56%	10%	66%
Ruimtelijke Ordening	12%	32%	44%	47%	8%	56%
TOTAAL (gemiddeld)	8%	30%	37%	53%	9%	62%

De Technische Dienst en de Milieudienst gingen er daarentegen licht **op vooruit** en worden met respectievelijk 68% en 67% het **sterkst gewaardeerd**. De **dienst lokale economie** bekleedt met 59% (-1%) een tussenpositie.

Dienst lokale economie: onbekend blijft onbemind

De **dienst lokale economie** zou nochtans voor iedere ondernemer de schakel moeten vormen met het gemeentelijk beleid. Toch wordt zij door minder dan **6 op 10 van de Limburgse bedrijven als goed tot zeer goed omschreven (59%)**.

Dienst Lokale Economie	Niet Goed	Kan Beter		Goed	Zeer Goed		 2012	evolutie 2012 - 2018
Maasland	9%	29%	37%	54%	9%	63%	59%	+4%
Dilsen-Stokkem	0%	17%	17%	83%	0%	83%	67%	+17%
Kinrooi	20%	0%	20%	80%	0%	80%	50%	+30%
Lanaken	0%	0%	0%	78%	22%	100%	71%	+29%
Maaseik	17%	83%	100%	0%	0%	0%	0%	+0%
Maasmechelen	11%	44%	56%	33%	11%	44%	71%	-27%
Midden	5%	36%	42%	45%	14%	58%	58%	+0%
Alken	0%	38%	38%	63%	0%	63%	20%	+43%
Diepenbeek	0%	20%	20%	70%	10%	80%	57%	+23%
Genk	5%	24%	29%	40%	31%	71%	79%	-8%
Hasselt	5%	46%	51%	44%	5%	49%	43%	+7%
Houthalen-Helchteren	0%	47%	47%	41%	12%	53%	56%	-3%
Opglabbeek	13%	63%	75%	13%	13%	25%	50%	-25%
Zonhoven	20%	20%	40%	50%	10%	60%	50%	+10%
Noord	13%	28%	41%	52%	7%	59%	59%	+0%
Bree	22%	11%	33%	44%	22%	67%	75%	-8%
Hamont-Achel	11%	44%	56%	33%	11%	44%	71%	-27%
Lommel	12%	35%	47%	47%	6%	53%	70%	-17%
Meeuwen-Gruitrode	0%	44%	44%	56%	0%	56%	67%	-11%
Overpelt	22%	11%	33%	67%	0%	67%	55%	+12%
West	12%	34%	46%	39%	15%	54%	60%	-5%
Beringen	18%	24%	41%	29%	29%	59%	65%	-6%
Heusden-Zolder	0%	40%	40%	47%	13%	60%	100%	-40%
Lummen	17%	50%	67%	33%	0%	33%	67%	-33%
Tessenderlo	0%	0%	0%	60%	40%	100%	100%	+0%
Zuid	5%	32%	36%	52%	11%	64%	68%	-5%
Bilzen	0%	25%	25%	50%	25%	75%	67%	+8%
Sint-Truiden	29%	29%	57%	43%	0%	43%	40%	+3%
Tongeren	0%	29%	29%	64%	7%	71%	100%	-29%
LIMBURG totaal	8%	33%	41%	47%	12%	59%	60%	-1%
2012	8%	32%	40%	49%	11%	60%		

Wanneer we kijken naar de waarderingscijfers per gemeente blijken er zich echter **grote verschillen** af te tekenen. De dienst lokale economie van **Lanaken, Tessenderlo, Dilsen-Stokkem, Kinrooi en Diepenbeek** mogen fier zijn op een waarderingscijfer van 80% of meer. Zes andere gemeenten scoren evenwel minder

dan 50%. De waardering voor de dienst lokale economie van **Alken** ging er de voorbije zes jaar dan weer het **meest op vooruit**.

Nog altijd helft bedrijven kent aanspreekpunt voor bedrijven niet

Heel wat Limburgse gemeenten kennen al langer een specifiek **aanspreekpunt voor bedrijven en ondernemers**, of stelden die de voorbije jaren aan, onder de vorm van een **'bedrijvencoördinator'**, **'accountmanager bedrijfsleven'**, een **dienst(hoofd) economie of ambtenaar lokale economie** die als direct aanspreekpunt fungeert. Een goede evolutie.

Toch blijkt dit **nog steeds veel te weinig geweten** te zijn en stellen we hierin bovendien **nauwelijks verbetering vast t.o.v. zes jaar geleden**. Er blijkt voor de Limburgse gemeenten dus nog heel wat **werk aan de winkel om het aanspreekpunt voor bedrijven in hun gemeenten beter bekend te maken**.

Op de vraag 'Is er binnen uw gemeente een specifiek aanspreekpunt voor bedrijven en ondernemers (bedrijvencoördinator, dienst(hoofd) economie, ambtenaar lokale economie, account manager bedrijfsleven,...)?', antwoordt 4% 'neen' en niet minder dan 43% met 'geen idee'. **Bijna de helft van de bedrijven (47%) weet dus niet van het bestaan van dit aanspreekpunt af**. Slecht een minimale verbetering ten aanzien van de 51% die in 2012 op dezelfde vraag werd opgetekend. **Nog eens een kwart van de respondenten had nog nooit contact met dit aanspreekpunt. 28% maakte er wel reeds gebruik van (2012: 25%)**.

AANTAL WERKNEMERS	Specifiek aanspreekpunt voor bedrijven/ondernemers?						
	Neen	Geen idee?	NEEN/ GEEN IDEE	Ja, maar nog nooit contact	Ja, al contact mee gehad	Ja, maak er regelmatig gebruik van	JA, KEN/ GEBRUIK IK
minder dan 5	5%	43%	49%	32%	18%	2%	19%
5-9	5%	44%	49%	30%	19%	2%	21%
10-19	5%	42%	47%	27%	23%	3%	26%
20-49	2%	42%	44%	11%	40%	5%	44%
50-99	6%	36%	42%	30%	15%	12%	27%
100-249	5%	43%	48%	20%	27%	5%	32%
250 of meer	0%	48%	48%	20%	26%	6%	31%
LIMBURG totaal	4%	43%	47%	25%	24%	4%	28%
2012	7%	44%	51%	23%	20%	5%	25%

Opvallend is dat **vooral voor kleine bedrijven de drempel hoog blijkt met nauwelijks 20%** die al contact had met het gemeentelijk aanspreekpunt voor ondernemers.

Opnieuw zien we evenwel ook **grote verschillen** tussen de Limburgse gemeenten, **variërend van slechts 6% (Heusden-Zolder) tot 63% (Lommel)** van de bedrijven die al met het aanspreekpunt in contact kwamen. Naast Lommel, is het aanspreekpunt voor bedrijven in **Diepenbeek en Tongeren** het **meest bekend**. Slechts respectievelijk 11, 7 en 23% van de bedrijven is er onbekend mee.

	Specifiek aanspreekpunt voor bedrijven/ondernemers?						
	Neen	Geen idee?	NEEN/ GEEN IDEE	Ja, maar nog nooit contact	Ja, al contact mee gehad	Ja, maak er regelmatig gebruik van	JA, KEN/ GEBRUIK IK
Maasland	2%	48%	50%	23%	23%	5%	27%
Dilsen-Stokkem	0%	43%	43%	29%	14%	14%	29%
Kinrooi	14%	29%	60%	43%	14%	0%	14%
Lanaken	0%	45%	45%	27%	18%	9%	27%
Maaseik	0%	67%	67%	11%	22%	0%	22%
Maasmechelen	0%	50%	50%	10%	40%	0%	40%
Midden	4%	42%	46%	27%	25%	2%	27%
Alken	7%	36%	43%	21%	36%	0%	36%
Diepenbeek	0%	23%	23%	38%	38%	0%	38%
Genk	0%	37%	37%	25%	35%	4%	39%
Hasselt	6%	48%	54%	28%	15%	3%	18%
Houthalen-Helchteren	4%	38%	42%	38%	21%	0%	21%
Opglabbeek	0%	57%	57%	21%	21%	0%	21%
Zonhoven	17%	50%	67%	17%	8%	8%	17%
Noord	8%	39%	48%	25%	24%	4%	27%
Bree	17%	42%	58%	17%	25%	0%	25%
Hamont-Achel	8%	58%	67%	25%	0%	8%	8%
Lommel	0%	11%	11%	26%	58%	5%	63%
Meeuwen-Gruitrode	18%	36%	55%	27%	18%	0%	18%
Overpelt	8%	50%	58%	17%	25%	0%	25%
West	1%	55%	56%	20%	18%	6%	24%
Beringen	0%	47%	47%	11%	26%	16%	42%
Heusden-Zolder	0%	56%	56%	39%	6%	0%	6%
Lummen	0%	55%	55%	36%	9%	0%	9%
Tessenderlo	0%	50%	50%	0%	30%	20%	50%
Zuid	4%	31%	35%	27%	33%	6%	39%
Bilzen	10%	20%	30%	30%	40%	0%	40%
Sint-Truiden	0%	29%	29%	43%	29%	0%	29%
Tongeren	0%	7%	7%	36%	50%	7%	57%
LIMBURG totaal	4%	43%	47%	25%	24%	4%	28%
2012	7%	44%	51%	23%	20%	5%	25%

Twee derde bedrijven niet geïnformeerd over aanbestedingen of offertevragen van de eigen gemeente

Grote opdrachten door een gemeentelijke overheid verlopen in principe steeds via een uitgebreide en openbare procedure en zijn dus voor iedereen consulteerbaar. Anders is het echter voor de **vele andere kleine of grote bestellingen en offertevragen** die de **Limburgse gemeenten** jaarlijks uitschrijven. Het gaat o.a. over de ‘onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking’, waarvoor een gemeente minstens drie offertevragen dient op te vragen.

Een van oudsher **veel gehoorde klacht** is dat **plaatselijke bedrijven vaak het gevoel hebben weinig of geen kansen te krijgen** om mee te dingen naar de gunsten van de gemeente waarin ze gelegen zijn. Mede door een gebrek aan informatie over wie wat kan produceren of leveren binnen de eigen gemeente, worden nog al te vaak bedrijven van elders (ver weg) gecontacteerd, soms zelfs van helemaal aan de andere kant van het land. An sich niets mis mee, **zo lang ook de bedrijven uit de eigen gemeente minstens de kans krijgen om mee te dingen**. Daarvoor dienen ze uiteraard **in de eerste plaats op de hoogte te zijn**.

VKW Limburg en UNIZO Limburg gingen na in hoeverre er **de voorbije zes jaar op dit vlak vooruitgang is geboekt**. Die verbetering blijkt echter eerder minimaal te zijn: **36%** van de bedrijven zegt **geïnformeerd** te worden **over de gemeentelijke aanbestedingen, offertevragen e.d.** Dat is **4% meer dan in 2012**. **Vooruitgang dus, maar van een kentering kan bezwaarlijk worden gesproken**. Bijna twee derde (64%) van de ondernemers (exclusief ‘niet van toepassing voor mijn bedrijf’) voelt zich hierover **niét** geïnformeerd.

AANTAL WERKNEMERS	64%	36%
Geïnformeerd over aanbestedingen?	NEE	JA
minder dan 5	74%	26%
5-9	71%	29%
10-19	55%	45%
20-49	57%	43%
50-99	52%	48%
100-249	61%	39%
250 of meer	72%	28%
2012	68%	32%

SECTOR	64%	36%
Geïnformeerd over aanbestedingen?	NEE	JA
Bouw	66%	34%
Detailhandel	58%	42%
Diensten	71%	29%
Groothandel	57%	43%
Productie	61%	39%
2012	68%	32%

Bij de **kleinere bedrijven** ligt dit percentage **nog een stuk hoger** (74%). De **handelssectoren** blijken wel al beter op de hoogte dan in 2012 en zijn nu het **best geïnformeerd** (43%), in **tegenstelling tot dienstenbedrijven** (slechts 29%).

Opnieuw blijken er **grote verschillen tussen de Limburgse gemeenten** over de mate waarin bedrijven zich geïnformeerd voelen op vlak van lokale overheidsaanbestedingen en offertevragen. De scores van **Genk, Lanaken, Hamont-Achel en Tessenderlo** springen er in positieve zin uit. In deze gemeenten zegt **twee op drie ondernemers geïnformeerd** te worden.

	2018		2012	
	64%	36%	32%	+3%
Geïnformeerd over aanbestedingen?	NEE	JA	JA	<i>evolutie 2012 - 2018</i>
Maasland	62%	38%	19%	+19%
Dilsen-Stokkem	100%	0%	50%	-50%
Kinrooi	50%	50%	33%	+17%
Lanaken	38%	63%	25%	+38%
Maaseik	86%	14%	0%	+14%
Maasmechelen	60%	40%	0%	+40%
Midden	59%	41%	38%	+3%
Alken	57%	43%	25%	+18%
Diepenbeek	67%	33%	14%	+19%
Genk	30%	70%	74%	-4%
Hasselt	73%	27%	17%	+10%
Houthalen-Helchteren	81%	19%	31%	-12%
Opglabbeek	67%	33%	0%	+33%
Zonhoven	75%	25%	43%	-18%
Noord	65%	35%	40%	-5%
Bree	83%	17%	50%	-33%
Hamont-Achel	33%	67%	67%	+0%
Lommel	92%	8%	13%	-4%
Meeuwen-Gruitrode	67%	33%	80%	-47%
Overpelt	50%	50%	36%	+14%
West	80%	20%	21%	-2%
Beringen	70%	30%	17%	+13%
Heusden-Zolder	69%	31%	63%	-32%
Lummen	100%	0%	14%	-14%
Tessenderlo	33%	67%	0%	+67%
Zuid	64%	36%	21%	+15%
Bilzen	43%	57%	40%	+17%
Sint-Truiden	50%	50%	0%	+50%
Tongeren	64%	36%	14%	+22%

Opvallend is ook hoe sommige gemeenten er op dit vlak in belangrijke mate **op vooruit** gingen in voorbije legislatuur, terwijl het in **andere gemeenten net de verkeerde kant** bleek op te gaan. **Opmerkelijk bij deze laatsten zijn Dilsen-Stokkem en Meeuwen-Gruitrode**, die elders in dit rapport over het algemeen bij de besten scoren op vlak van ondernemersvriendelijkheid.

De hoge score van **Genk** is te verklaren doordat de offertevragen die door Stad Genk worden uitgeschreven al jarenlang **zowel via de lokale ondernemersclub Vereniging Industriëlen Genk, als via UNIZO Genk per e-mail worden verspreid**, waarbij de leden enkele dagen tijd krijgen om zich als mogelijke kandidaat-leverancier te melden bij de Stad Genk. Ook o.a. in **Lanaken** ging een dergelijk initiatief recent van start, met positief gevolg zo blijkt. Ook **Hamont-Achel en Tessenderlo** scoren hier hoog.

Toch zou het de voorkeur wegdragen dat **gemeenten zelf initiatief nemen om hun offertevragen en aanbestedingen**, bv. op een vaste dag in de week, **systematisch zelf op hun website kenbaar maken**, met een **alert service** waarop lokale bedrijven zich kunnen abonneren.

Het goed informeren van de eigen lokale bedrijven betekent een belangrijke ondersteuning voor de lokale economie. Limburgse gemeenten zouden er hoe dan ook naar moeten streven dat al de bedrijven uit de eigen gemeente die voor een bepaald dossier mogelijk als leverancier in aanmerking komen steeds worden aangeschreven of minstens goed geïnformeerd.

Bij uitbreiding pleiten VKW Limburg en UNIZO Limburg ervoor dat de Limburgse gemeenten zich concreet engageren om, wanneer er in de eigen gemeente geen of onvoldoende mogelijke leveranciers voorhanden zijn, zo mogelijk, minstens **enkele bedrijven uit andere Limburgse gemeenten** de kans te bieden.

Technische dienst best beoordeeld

Net als zes jaar geleden wordt de **technische dienst** van de Limburgse gemeenten door de bedrijven het meest gunstig beoordeeld. **69% van de Limburgse bedrijven**, nog net iets meer dan in 2012, beoordeelt de **dienstverlening van de technische dienst** van hun gemeente als **goed tot zeer goed**.

Technische dienst	Niet Goed	Kan Beter		Goed	Zeer Goed		 2012	evolutie 2012 - 2018
Maasland	0%	31%	31%	51%	17%	69%	74%	-6%
Dilsen-Stokkem	0%	17%	17%	50%	33%	83%	86%	-2%
Kinrooi	0%	17%	17%	67%	17%	83%	100%	-17%
Lanaken	0%	25%	25%	63%	13%	75%	57%	+18%
Maaseik	0%	67%	67%	17%	17%	33%	60%	-27%
Maasmechelen	0%	33%	33%	56%	11%	67%	71%	-5%
Midden	3%	30%	34%	55%	11%	66%	68%	-1%
Alken	0%	11%	11%	67%	22%	89%	60%	+29%
Diepenbeek	0%	22%	22%	67%	11%	78%	70%	+8%
Genk	2%	33%	35%	50%	15%	65%	77%	-12%
Hasselt	2%	33%	35%	57%	7%	65%	57%	+7%
Houthalen-Helchteren	6%	33%	39%	50%	11%	61%	57%	+4%
Opglabbeek	0%	38%	38%	38%	25%	63%	71%	-9%
Zonhoven	18%	18%	36%	64%	0%	64%	67%	-3%
Noord	11%	20%	31%	63%	6%	69%	70%	-1%
Bree	10%	20%	30%	70%	0%	70%	80%	-10%
Hamont-Achel	10%	50%	60%	30%	10%	40%	86%	-46%
Lommel	13%	7%	20%	73%	7%	80%	75%	+5%
Meeuwen-Gruitrode	0%	10%	10%	80%	10%	90%	83%	+7%
Overpelt	11%	22%	33%	67%	0%	67%	62%	+5%
West	14%	18%	32%	64%	4%	68%	67%	+1%
Beringen	13%	20%	33%	67%	0%	67%	71%	-4%
Heusden-Zolder	8%	15%	23%	62%	15%	77%	90%	-13%
Lummen	43%	14%	57%	43%	0%	43%	57%	-14%
Tessenderlo	0%	0%	0%	100%	0%	100%	88%	+13%
Zuid	3%	23%	26%	67%	8%	74%	66%	+9%
Bilzen	0%	14%	14%	71%	14%	86%	75%	+11%
Sint-Truiden	0%	40%	40%	60%	0%	60%	40%	+20%
Tongeren	8%	23%	31%	62%	8%	69%	75%	-6%
LIMBURG totaal	6%	26%	32%	59%	9%	68%	68%	-0%
2012	4%	27%	32%	56%	12%	68%		

De **verschillen tussen de gemeenten**, zowel in waardering als evolutie, zijn wederom frappant. De positieve **waardering** voor de technische dienst van de diverse gemeenten **schommelt tussen 33% en zelfs 100% (Tessenderlo)**.

Ook milieudienst wordt gewaardeerd

Met een **positieve waardering van 67%**, ook net iets beter dan in 2012, volgen de **milieudiensten** van de Limburgse gemeenten kort op de **tweede plaats**.

Milieu	Niet Goed	Kan Beter		Goed	Zeer Goed		 2012	evolutie 2012 - 2018
Maasland	6%	30%	36%	61%	3%	64%	64%	-1%
Dilsen-Stokkem	0%	25%	25%	50%	25%	75%	83%	-8%
Kinrooi	20%	0%	20%	80%	0%	80%	100%	-20%
Lanaken	10%	20%	30%	70%	0%	70%	29%	+41%
Maaseik	0%	50%	50%	50%	0%	50%	50%	+0%
Maasmechelen	0%	50%	50%	50%	0%	50%	67%	-17%
Midden	4%	30%	34%	57%	9%	66%	62%	+4%
Alken	9%	36%	45%	55%	0%	55%	50%	+5%
Diepenbeek	0%	43%	43%	57%	0%	57%	44%	+13%
Genk	5%	20%	25%	59%	16%	75%	72%	+3%
Hasselt	2%	35%	37%	56%	8%	63%	43%	+20%
Houthalen-Helchteren	0%	47%	47%	41%	12%	53%	64%	-11%
Opglabbeek	0%	29%	29%	57%	14%	71%	60%	+11%
Zonhoven	18%	9%	27%	73%	0%	73%	100%	-27%
Noord	11%	16%	28%	66%	7%	72%	71%	+1%
Bree	13%	25%	38%	63%	0%	63%	80%	-18%
Hamont-Achel	10%	40%	50%	40%	10%	50%	100%	-50%
Lommel	0%	7%	7%	79%	14%	93%	92%	+1%
Meeuwen-Gruitrode	11%	11%	22%	78%	0%	78%	67%	+11%
Overpelt	14%	14%	29%	71%	0%	71%	64%	+8%
West	6%	31%	37%	54%	9%	63%	71%	-8%
Beringen	13%	33%	47%	53%	0%	53%	76%	-23%
Heusden-Zolder	0%	23%	23%	69%	8%	77%	89%	-12%
Lummen	0%	50%	50%	50%	0%	50%	83%	-33%
Tessenderlo	0%	14%	14%	43%	43%	86%	88%	-2%
Zuid	5%	22%	27%	63%	10%	73%	67%	+7%
Bilzen	0%	13%	13%	75%	13%	88%	58%	+29%
Sint-Truiden	0%	50%	50%	50%	0%	50%	50%	+0%
Tongeren	15%	15%	31%	62%	8%	69%	86%	-16%
LIMBURG totaal	6%	27%	33%	59%	8%	67%	66%	+1%
2012	6%	28%	32%	56%	10%	66%		

Het verschil in waardering tussen de gemeenten is hier wat minder groot en schommelt tussen de 50% en 93% 'goed tot zeer goed'. De best gewaardeerde milieudienst is die van **Lommel**.

Lagere waardering voor dienst ruimtelijke ordening

In 2012 werd de **minst gunstige beoordeling** gegeven aan de dienstverlening door **dienst ruimtelijke ordening** van de gemeenten, met slechts 56% van de bedrijven die er een 'goed' of 'zeer goed' voor veil hadden. Die waardering is er de voorbije zes jaar niet op verbeterd, want de gemiddelde waardering komt in **2018** nog wat lager uit op **53%**.

Grote verschillen opnieuw tussen de individuele gemeenten met positieve waardering van slechts 14% tot niet minder dan 86%. Koploper is hier opnieuw **Tessenderlo**.

Ruimtelijke Ordening	Niet Goed	Kan Beter		Goed	Zeer Goed		 2012	evolutie 2012 - 2018
Maasland	3%	37%	39%	55%	5%	61%	63%	-3%
Dilsen-Stokkem	0%	20%	20%	80%	0%	80%	71%	+9%
Kinrooi	0%	17%	17%	67%	17%	83%	75%	+8%
Lanaken	0%	30%	30%	70%	0%	70%	57%	+13%
Maaseik	0%	86%	86%	0%	14%	14%	60%	-46%
Maasmechelen	10%	30%	40%	60%	0%	60%	57%	+3%
Midden	10%	38%	48%	44%	8%	52%	54%	-3%
Alken	11%	44%	56%	44%	0%	44%	60%	-16%
Diepenbeek	0%	50%	50%	50%	0%	50%	44%	+6%
Genk	9%	35%	43%	41%	15%	57%	67%	-10%
Hasselt	14%	42%	56%	39%	5%	44%	38%	+6%
Houthalen-Helchteren	0%	39%	39%	56%	6%	61%	63%	-1%
Opglabbeek	10%	40%	50%	30%	20%	50%	43%	+7%
Zonhoven	20%	20%	40%	60%	0%	60%	50%	+10%
Noord	12%	31%	42%	53%	5%	58%	54%	+3%
Bree	17%	8%	25%	58%	17%	75%	80%	-5%
Hamont-Achel	0%	42%	42%	50%	8%	58%	80%	-22%
Lommel	18%	24%	41%	53%	6%	59%	67%	-8%
Meeuwen-Gruitrode	10%	20%	30%	70%	0%	70%	33%	+37%
Overpelt	10%	20%	30%	70%	0%	70%	42%	+28%
West	13%	38%	51%	42%	7%	49%	52%	-3%
Beringen	15%	23%	38%	46%	15%	62%	58%	+4%
Heusden-Zolder	0%	62%	62%	38%	0%	38%	78%	-39%
Lummen	50%	33%	83%	17%	0%	17%	57%	-40%
Tessenderlo	0%	14%	14%	57%	29%	86%	78%	+8%
Zuid	9%	39%	48%	48%	5%	52%	60%	-8%
Bilzen	13%	25%	38%	63%	0%	63%	75%	-13%
Sint-Truiden	29%	57%	86%	14%	0%	14%	33%	-19%
Tongeren	0%	43%	43%	50%	7%	57%	88%	-30%
Eindtotaal	10%	37%	47%	47%	7%	53%	56%	-3%
2012	12%	32%	44%	47%	8%	56%		

Dienst mobiliteit: sterke daling en minst gunstige beoordeling

Opvallend minder goed doen, globaal gezien, de **diensten mobiliteit** van de Limburgse gemeenten het. Konden zij in 2012 nog rekenen op een **positieve waardering** van 62%, dan is dit in **2018 teruggevallen tot amper 52%**. Eerder zagen we al dat **mobiliteit** als **het knelpunt bij uitstek** op lokaal vlak naar voor wordt geschoven door de Limburgse bedrijven, hetgeen ongetwijfeld met elkaar in verband kan worden gebracht.

Mobiliteit	Niet Goed	Kan Beter		Goed	Zeer Goed		 2012	evolutie 2012 - 2018
Maasland	6%	39%	45%	53%	10%	63%	67%	-3%
Dilsen-Stokkem	0%	17%	17%	71%	0%	71%	83%	-12%
Kinrooi	0%	40%	40%	75%	0%	75%	100%	-25%
Lanaken	20%	40%	60%	43%	14%	57%	29%	+29%
Maaseik	0%	60%	60%	20%	40%	60%	33%	+27%
Maasmechelen	0%	43%	43%	57%	0%	57%	86%	-29%
Midden	9%	43%	51%	46%	8%	54%	63%	-9%
Alken	0%	50%	50%	60%	0%	60%	67%	-7%
Diepenbeek	0%	25%	25%	75%	0%	75%	60%	+15%
Genk	5%	29%	33%	55%	12%	67%	79%	-12%
Hasselt	13%	50%	63%	30%	7%	38%	37%	+1%
Houthalen-Helchteren	18%	47%	65%	24%	12%	35%	62%	-26%
Opglabbeek	17%	50%	67%	33%	0%	33%	80%	-47%
Zonhoven	0%	50%	50%	50%	0%	50%	89%	-39%
Noord	12%	31%	42%	54%	3%	58%	59%	-1%
Bree	13%	50%	63%	38%	0%	38%	100%	-63%
Hamont-Achel	13%	50%	63%	38%	0%	38%	100%	-63%
Lommel	13%	7%	20%	73%	7%	80%	30%	+50%
Meeuwen-Gruitrode	0%	25%	25%	75%	0%	75%	83%	-8%
Overpelt	14%	14%	29%	71%	0%	71%	64%	+8%
West	18%	39%	57%	41%	2%	43%	60%	-17%
Beringen	36%	36%	71%	21%	7%	29%	47%	-18%
Heusden-Zolder	0%	42%	42%	58%	0%	58%	100%	-42%
Lummen	25%	38%	63%	38%	0%	38%	67%	-29%
Tessenderlo	0%	25%	25%	75%	0%	75%	86%	-11%
Zuid	10%	26%	36%	59%	5%	64%	59%	+5%
Bilzen	0%	14%	14%	86%	0%	86%	83%	+2%
Sint-Truiden	29%	57%	86%	14%	0%	14%	60%	-46%
Tongeren	18%	18%	36%	64%	0%	64%	50%	+14%
LIMBURG totaal	11%	38%	48%	47%	5%	52%	62%	-10%
2012	9%	30%	38%	57%	5%	62%		

Nochtans scoren **heel wat gemeenten hoge waarderingcijfers van 70% en meer** voor hun dienst mobiliteit. **Bilzen** spant hierin de kroon met 86%. Maar aan de andere kant zien we **ook zes gemeenten waar de positieve waardering met meer dan 40 procentpunt achteruit** gaat in vergelijking met zes jaar geleden.

Tessenderlo biedt globaal de beste dienstverlening aan bedrijven

Bekijken we de **gemiddelde score** van de **vijf beoordeelde diensten per gemeente**, dan zien we de positieve waardering voor de dienstverlening aan bedrijven **schommelen tussen de 32% en de 89%**. **Primus inter pares is Tessenderlo**. Ook **Kinrooi, Dilsen-Stokkem, Bilzen, Meeuwen-Gruitrode, Lanaken en Lommel** halen algemene waardering voor hun dienstverlening van **meer dan 70%**. Aan de andere kant van het spectrum vinden we **Maaseik** met 32%.

In vergelijking met 2012 ging de waardering voor de dienstverlening er blijkbaar het meest op achteruit in **Hamont-Achel** (-41%) en steeg deze het sterkst in **Lanaken**.

GEMIDDELDE SCORE Dienstverlening aan bedrijven (5 diensten)	Niet Goed	Kan Beter		Goed	Zeer Goed		 2012	evolutie 2012 - 2018
Maasland	5%	33%	38%	55%	9%	64%	66%	-2%
Dilsen-Stokkem	0%	19%	19%	67%	12%	79%	78%	+1%
Kinrooi	8%	15%	23%	74%	7%	80%	85%	-5%
Lanaken	6%	23%	29%	65%	10%	74%	49%	+26%
Maaseik	3%	69%	72%	17%	14%	32%	41%	-9%
Maasmechelen	4%	40%	44%	51%	4%	56%	70%	-15%
Midden	6%	35%	42%	49%	10%	59%	61%	-2%
Alken	4%	36%	40%	58%	4%	62%	51%	+11%
Diepenbeek	0%	32%	32%	64%	4%	68%	55%	+13%
Genk	5%	28%	33%	49%	18%	67%	75%	-8%
Hasselt	7%	41%	48%	45%	7%	52%	44%	+8%
Houthalen-Helchteren	5%	43%	47%	42%	10%	53%	60%	-8%
Opglabbeek	8%	44%	52%	34%	14%	48%	61%	-12%
Zonhoven	15%	23%	39%	59%	2%	61%	71%	-10%
Noord	12%	25%	37%	58%	6%	63%	63%	+1%
Bree	15%	23%	38%	55%	8%	62%	83%	-21%
Hamont-Achel	9%	45%	54%	38%	8%	46%	87%	-41%
Lommel	11%	16%	27%	65%	8%	73%	67%	+6%
Meeuwen-Gruitrode	4%	22%	26%	72%	2%	74%	67%	+7%
Overpelt	14%	16%	31%	69%	0%	69%	57%	+12%
West	12%	32%	45%	48%	7%	55%	62%	-6%
Beringen	19%	27%	46%	43%	10%	54%	63%	-10%
Heusden-Zolder	2%	36%	38%	55%	7%	62%	91%	-29%
Lummen	27%	37%	64%	36%	0%	36%	66%	-30%
Tessenderlo	0%	11%	11%	67%	22%	89%	88%	+2%
Zuid	6%	28%	34%	58%	8%	66%	64%	+1%
Bilzen	3%	18%	21%	69%	10%	79%	72%	+8%
Sint-Truiden	17%	47%	64%	36%	0%	36%	45%	-8%
Tongeren	8%	26%	34%	60%	6%	66%	80%	-14%
Eindtotaal	8%	32%	40%	52%	8%	60%	62%	-3%
2012	8%	30%	37%	53%	9%	62%		

5. NAAR EEN EFFICIËNTERE LOKALE OVERHEID

Limburg heeft **nood aan sterke en bestuurskrachtige lokale overheden**. Het is de lokale overheid die het dichtst staat bij de burger en de ondernemer en het is hun eerste contact- en aanspreekpunt met de overheid.

Wetende dat van lokale overheden steeds meer wordt gevraagd, maar dat zij hiervoor niet altijd over de nodige middelen of omvang beschikken, woedt al enige tijd een maatschappelijke **discussie hoe de werking van de lokale overheden, en bij uitbreiding de taakverdeling tussen de verschillende overheden, efficiënter kan worden georganiseerd**. Zo staat de rol van de provincie ter discussie, wordt er gekeken naar meer samenwerking op bepaalde vlakken tussen gemeenten (met een mogelijke coördinerende rol voor de provincie) en is er de nieuwe tendens tot gemeentelijke fusies die door Vlaanderen wordt ondersteund.

Gevraagd naar de **voornaamste manier waarop volgens de Limburgse ondernemers** de werking van de gemeenten **efficiënter** kan worden georganiseerd (één antwoordmogelijkheid), ziet **meer dan een derde** (35%) van de Limburgse bedrijven **in de eerste plaats** heil en ruimte in het **verbeteren van de interne organisatie van de gemeenten** (personeel, werkwijzen, ...). Vooral **Zuid-Limburg** ziet hierin nog meer mogelijkheden (52%).

Efficiëntere werking gemeenten door:	verbeteren <u>interne</u> organisatie	betere <u>takenverdeling</u> overheden	<u>samenwerking</u> tussen gemeenten	<u>fusie</u> van gemeenten	coördinerende rol <u>provincie</u>
REGIO	35%	31%	13%	12%	8%
Maasland	35%	40%	8%	8%	10%
Midden	32%	32%	13%	12%	10%
Noord	35%	34%	14%	13%	5%
West	33%	25%	19%	17%	5%
Zuid	52%	26%	7%	7%	9%
2012	46%	15%	29%	9%	-

31% schuift vooral een **betere taakverdeling tussen de verschillende overheden** (federaal, Vlaams, provincie, gemeenten, ...) **naar voor**. Dit is opvallend meer dan in 2012, temeer er dit keer een antwoordmogelijkheid ('ondersteunende en coördinerende rol voor de provincie') werd toegevoegd. Een **doorgedreven samenwerking tussen gemeenten** wordt met **13%** daarentegen minder als belangrijkste middel voor meer efficiëntie aangeduid dan zes jaar geleden. In **West-Limburg** zien meer ondernemers heil in meer samenwerking (19%)

Bedrijfsleiders die buiten Limburg wonen zien opvallend **meer mogelijkheden in een betere takenverdeling tussen overheden en in samenwerking** tussen gemeenten en focussen **minder op de interne organisatie** van gemeenten.

Efficiëntere werking gemeenten door:	verbeteren interne organisatie	betere takenverdeling overheden	samenwerking tussen gemeenten	fusie van gemeenten	coördinerende rol provincie
WOONPLAATS	35%	31%	13%	12%	8%
= bedrijf	44%	30%	11%	7%	8%
andere Limburgse gemeente	27%	30%	14%	18%	10%
buiten Limburg	14%	44%	19%	17%	6%

Ook bij ondernemers **groeit** blijkbaar **de animo** voor **fusies tussen gemeenten** (zelfde opmerking als hoger i.v.m. extra antwoordmogelijkheid in vergelijking met bevraging 2012). **12%** is in de **eerste plaats** hiervoor gewonnen. Ondernemers die **zelf in de gemeente** waar hun bedrijf is gevestigd **wonen**, blijken evenwel **minder voorstander van een fusies van gemeenten** (slechts 7%).

Een **ondersteunende en coördinerende rol voor de provincie**, tenslotte, hetgeen in 2012 niet als antwoordmogelijkheid werd voorgesteld, is voor **8% de belangrijkste optie**.

2 op 5 Limburgse ondernemers is voorstander van een fusie van hun gemeente

Hierboven zagen we reeds dat de Limburgse bedrijfsleiders meer **gewonnen zijn voor fusies tussen gemeenten dan zes jaar geleden**. Al vindt **slechts 12%** dat de **belangrijkste manier** om tot een efficiëntere werking van de gemeenten te komen.

Mijn gemeente zou best fuseren met (een) omliggende gemeente(n).			
	%		
helemaal akkoord	14%	AKKOORD	41%
eerder akkoord	27%		
helemaal akkoord	31%	NIET AKKOORD	59%
eerder akkoord	28%		

Gevraagd evenwel of men van mening is dat de **gemeente waarin het eigen bedrijf is gelegen best zou fuseren** met een of meerdere omliggende gemeenten, dan uit **niet minder 41%** zich als **voorstander**.

Kijken we naar de individuele gewogen score per gemeente dan zien we onmiddellijk dat de lokale bedrijven reeds volledig mee zijn met de reeds besliste fusies tussen **Opglabbeek en Meeuwen-Gruitrode** en tussen **Overpelt en Neerpelt**. Toch zien we ook in **Maaseik (59%)**, **Diepenbeek (56%)**, **Bilzen (56%)** en **Bree (53%)** een **meerderheid** van

	score op 100
Maasland	39%
Dilsen-Stokkem	38%
Kinrooi	33%
Lanaken	24%
Maaseik	59%
Maasmechelen	40%
Midden	38%
Alken	49%
Diepenbeek	56%
Genk	38%
Hasselt	32%
Houthalen-Helchteren	29%
Opglabbeek	67%
Zonhoven	31%
Noord	53%
Bree	53%
Hamont-Achel	50%
Lommel	28%
Meeuwen-Gruitrode	73%
Overpelt	70%
West	45%
Beringen	44%
Heusden-Zolder	39%
Lummen	50%
Tessenderlo	50%
Zuid	38%
Bilzen	56%
Sint-Truiden	14%
Tongeren	33%

de ondernemers die voorstander is van een fusie. Ook **Lummen, Tessenderlo, Hamont-Achel en Alken** kennen **om en nabij de helft voorstanders** onder hun ondernemers. In **Sint-Truiden** zijn ze met **14%** duidelijk het minst voorstanders van een fusie.

Bedrijfsleiders die in **dezelfde gemeente wonen als waar hun bedrijf is gelegen zijn doorgaans iets minder enthousiast** over een fusie (37%), in tegenstelling tot bedrijfsleiders die in een andere (Limburgse) gemeente wonen.

WOONPLAATS	score op 100
= bedrijf	37%
andere Limburgse gemeente	49%
buiten Limburg	43%

Limburgse ondernemers willen behoud van Provincie Limburg

Eerder zagen we dat een ondersteunende en coördinerende rol voor de provincie voor slechts 8% van de Limburgse ondernemers de belangrijkste manier is om te komen tot een efficiëntere werking van de gemeentelijke overheden.

Dat wil echter niet zeggen dat zij het **provinciale beleidsniveau**, dat soms ter discussie staat, overbodig vinden zo blijkt. Integendeel, gevraagd naar **hoe belangrijk op schaal van 10** men het behoud van de Provincie Limburg als beleidsniveau vindt, wordt een **gemiddelde score van 6 op 10** bekomen. Niet extreem belangrijk dus, maar men wil de Provincie ook duidelijk niet kwijt.

De ondernemers uit **Maasland** blijken overigens bij uitstek de **grootste fans** van de Provincie Limburg met een gemiddelde score van **6,9 op 10**.

REGIO	Hoe belangrijk vindt u het behoud van de Provincie Limburg als beleidsniveau (score op 10)?
Maasland	6,9
Midden	5,8
Noord	5,8
West	5,9
Zuid	6,1
LIMBURG totaal	6,0

Zeer opvallend is ook dat de provincie niet helemaal sant in eigen land is. Met een gemiddelde score van 6,5 op 10 zijn het immers de **bedrijfsleiders die zelf buiten Limburg wonen** die het **behoud van de provincie als beleidsniveau het relevantst vinden**.

WOONPLAATS	Hoe belangrijk vindt u het behoud van de Provincie Limburg als beleidsniveau (score op 10)?
= bedrijf	6,2
andere Limburgse gemeente	5,5
buiten Limburg	6,5
LIMBURG totaal	6,0

Het behoud van een sterke provincie Limburg is belangrijk om de economische belangen van onze regio te verdedigen.				
	%			score (op 100)
helemaal akkoord	30%	AKKOORD	67%	61%
eerder akkoord	37%			
eerder NIET akkoord	20%	NIET AKKOORD	33%	
helemaal NIET akkoord	13%			

2 op 3 Limburgse ondernemers is het bovendien eens met de stelling dat het **behoud van een sterke provincie Limburg belangrijk is om de economische belangen van onze regio te verdedigen**. Niet minder dan 30% is hiermee zelfs ‘helemaal akkoord’ tegenover 13% ‘helemaal niet akkoord’.

In Genk en Tessenderlo is minder dan 50% overtuigd. Mogelijk doordat hier veel grote internationale bedrijven zijn gehuisvest? Grote bedrijven lijken de stelling inderdaad minder sterk te onderschrijven. De sterkst overtuigden zitten opnieuw in het Maasland met Kinrooi en Maasmechelen.

	score op 100
Maasland	70%
Dilsen-Stokkem	57%
Kinrooi	86%
Lanaken	70%
Maaseik	59%
Maasmechelen	80%
Midden	58%
Alken	51%
Diepenbeek	62%
Genk	49%
Hasselt	64%
Houthalen-Helchteren	55%
Opglabbeek	69%
Zonhoven	64%
Noord	63%
Bree	56%
Hamont-Achel	67%
Lommel	65%
Meeuwen-Gruitrode	70%
Overpelt	64%
West	60%
Beringen	67%
Heusden-Zolder	61%
Lummen	58%
Tessenderlo	43%
Zuid	66%
Bilzen	52%
Sint-Truiden	67%
Tongeren	69%
Eindtotaal	61%

	score op 100
minder dan 5	67%
5-9	72%
10-19	51%
20-49	59%
50-99	69%
100-249	48%
250 of meer	56%

6. DE BURGEMEESTER ALS LUISTEREND OOR

Eerder bespraken we al de al te lage bekendheid van het aanspreekpunt in de gemeente voor bedrijven en ondernemers. Maar uiteraard is het ook belangrijk dat de burgemeester, als uithangbord van het lokale beleid, voeling heeft met de verzuchtingen van onze Limburgse ondernemers en bedrijfsleiders.

Desgevraagd kan **63%** van hen zich vinden in de stelling dat **de burgemeester van zijn of haar gemeente inderdaad ook oor heeft voor de verzuchtingen van bedrijven en ondernemers**. Wel is slechts 16% hiermee 'helemaal akkoord'. De gewogen score ligt daardoor iets lager op 56%.

3. De burgemeester van mijn gemeente heeft oor naar de verzuchtingen van bedrijven en ondernemers.			
	%		score (op 100)
helemaal akkoord	16%	AKKOORD	63%
eerder akkoord	47%		
eerder NIET akkoord	26%	NIET AKKOORD	37%
helemaal NIET akkoord	11%		

Bedrijven met **minder dan 20 werknemers** vinden wel dat zij minder gehoord worden (+50%) dan dat grote bedrijven dat vinden. En opvallend genoeg geldt datzelfde ook voor **ondernemers die zelf in de gemeente wonen**. Bedrijfsleiders die zelf buiten Limburg wonen zijn een pak positiever over hun burgemeester.

Bij de sectoren is de **detailhandel het minst lovend** en zijn de **productiebedrijven dat het meest**.

Uiteraard is het ook hier interessant om te kijken **in welke gemeenten de ondernemers het meest positief kijken naar hun burgemeester**. Grotendeels in lijn met de eerdere evaluatiescore van het algemeen en economisch beleid en de scores inzake ondernemersvriendelijkheid zien we bij **Tessenderlo, Bilzen, Dilsen-Stokkem, Lanaken, Alken en Meeuwen-Gruitrode** de **hoogste 'burgemeesterscores'** opduiken.

	score op 100
Maasland	57%
Dilsen-Stokkem	76%
Kinrooi	62%
Lanaken	76%
Maaseik	22%
Maasmechelen	50%
Midden	56%
Alken	72%
Diepenbeek	46%
Genk	63%
Hasselt	45%
Houthalen-Helchteren	57%
Opglabbeek	62%
Zonhoven	61%
Noord	58%
Bree	53%
Hamont-Achel	61%
Lommel	56%
Meeuwen-Gruitrode	67%
Overpelt	52%
West	54%
Beringen	47%
Heusden-Zolder	61%
Lummen	46%
Tessenderlo	80%
Zuid	57%
Bilzen	78%
Sint-Truiden	43%
Tongeren	50%

	score op 100
Bouw	55%
Detailhandel	48%
Diensten	55%
Groothandel	56%
Productie	63%

WOONPLAATS	score op 100
= bedrijf	52%
andere Limburgse gemeente	59%
buiten Limburg	67%

	score op 100
minder dan 5	51%
5-9	50%
10-19	49%
20-49	60%
50-99	58%
100-249	63%
250 of meer	70%

Is een goede burgemeester een bepalende factor in de ondernemersvriendelijkheid van een gemeente of straalt een ondernemersvriendelijk beleid ook positief af op de burgemeester? Wellicht beide!